

A természet hangján, minden zöldfülű gyereknek

395 Ft, € 2.69, 225 din, 8.3 lei XXIV. évf. 2010/2. szám

Hagy(j) ma élni
2010 A fecskék éve
Száz levél a természetből

AUSZTRÁLIA „Őslakosok” és „bevándorlók”
az ötödik kontinensen

25 éves a
SÜN

A természet hangján, minden zöldfülű gyerekeknek

Ki a szabadba!

Még nemigen nyílnak a völgyben a kerti virágok, de lassan, biztosan, megállíthatatlanul mégiscsak itt a tavasz. Érdemes kimenni bárhova, ahol friss levegőt lehet szívni. Nektek nem kell mondanom, hiszen tudjátok: néhány óra kirándulás többet ér, mint száz óra a számítógép előtt! Ahogy *Móra Ferenc* mondta: reggelire rigófüty, ebédre tücsökciripelés, vacsorára kolompszó. Az kell a gyerekeknek! Meg a szülőknek is, úgyhogy ne hagyjátok magatokat, semmiképpen, menjetek el együtt – bárhová! Csábítsátok ki Apát, Mamát, kérjétek, hogy vegyen el titeket, vagy ha már egyedül is el tudtok menni a környékre, akkor szövetkezzetek! Szervezzétek meg, és kifelé a szobából!

A Süni magazin is kínál nektek szabadtéri „fogyasztanivalókat”: szeretnénk meghívni Téged és a családotod a Városligetbe, ahol májustól szeptemberig rendszeresen szervezünk közös, családi futónapot; a részleteket a Göncöl Alapítvány honlapján találhatod majd meg. Ne ijedj meg, nem teljesítményre, másodpercre megy a játék, hanem... babra! A cél, hogy legyünk jól, legyünk együtt, éljük át a legcsodálatosabb játékot, amit úgy hívnak, hogy: élet.

És akinek még mindez nem elég, nyugodtan látogasson el a honlapunkra (www.goncol.hu), számos hasznos tudnivalót fog hétről hétre találni. Ne feledjétek: Süni magazin – 100% természet!

Mirtse Zsuzsa

Tartalom

Ausztrália	1. oldal
Disznótor tücsökenével	10. oldal
Villásfarkú barátaink	14. oldal
Hagy(j)ma élni...	18. oldal
Gyökerek és tenyerek	22. oldal
Ausztrália a Ligetben	32. oldal
Száz levél a természetből	36. oldal
Coversham Wildlife Park	40. oldal
10 dolog, amit ne tegyél a pintyeddal	46. oldal

Címlapon: rókakölyök (*Sándorfalvi László felvétele*)

Poszteren: gorillacsecsemő (*Bagosi Zoltán felvétele*)

Ausztrália – különös földrész, különös állatvilág! Nincs az a természetszerető ember, akiben ne ébresztené fel a kutatókedvet, a megismerés vágyát. Egykor azt gondolták, mivel a bolygó másik felén van, ott az élőlények fejjel lefelé járnak. Ez persze vicc, de az „ötödik kontinensen” tényleg sok minden másképp van...

Milyen sok mindent szeretnénk megtudni az állatvilág ugróbajnokáról, a kengururól, a koaláról, akinek kedvenc étele a más állatok számára mérgező eukaliptusz, a kacsacsőrűről, mely emlős léte rejtélyét tojik, a sok szép, tarka tollú ausztrál madárról, soha nem látott

AUSZTRÁLIA

Az ötödik kontinens csodálatos állatvilága

Írta: dr. Hangay György

hüllőkről, kétéltűekről, ízeltlábúakról és a tenger csodálatos élőlényeiről!

Az ausztráliai állatvilággal megismerkedni nehezebb, mint más tájak állataival, mert a legtöbb állat rejtett életet él ezen a különös földrészen. A keleti partvidék és a Nagy Vízválasztó-hegység erdeinek sűrűjében szerencsésnek mondhatja magát az, aki tüzetesebben megfigyelhet egy-egy

állatot. Leginkább csak egy halk zörej a páfrányok alatt, egy surranó árnyék az, ami a megfigyelőnek kijut! A száraz vidékek állatvilága sincs jobban szem előtt. Napal az erős napfény és hőség elől jóformán minden élőlény menekül. A hüllők, kétéltűek javarészt a föld alá, az emlősök és madarak pedig a gyér növényzet árnyékában keresnek búvóhelyet. Az ilyen vidéken átutazó ember akár több

száz kilométert is megtehet anélkül, hogy egyetlen kengurut vagy bármilyen más állatot látna.

Bezzeg más kép tárul az éjszakai utazó elé! Egy kis szerencsével tucatjával számolhatja az út mentén legelésző vörös vagy szürke kengurukat, s ha egy csepp esze van, lelassít, hogy elkerülje az autó fényszórójától megzavarodott erszényesekkel való összeütközést.

A legkülönösebb állat

A legkülönösebb ausztrál állatok minden kétséget kizárólag a kloákások, azaz a kacsacsőrű emlős és az erszéyes hangyász. Bár megjelenésük ugyancsak eltérő, van egy közös jellegzetességük: ivadékukat tojás formájában hozzák világra, viszont a tojásból kikelt kicsinyeket tejükkel táplálják. Az erszéyes hangyász vékony, gilisztaszerű nyelve akár 70 cm hosszú is lehet, ami majdnem kétszerese az állat testhosszának. Ez a hosszú, ragacsos nyálkával bevont szerv a hangyász legfontosabb száma: ezzel nyúl be a természetvéretek legmélyébe. Úgy működik, mint a légyfogó papír, a ráragadt természetek nem menekülhetnek. A hangyász piciszája csak éppen akkora, hogy a nyelve ki-be járhat rajta. Ez a parányi száj a „csőre” végén van, de a „csőr” inkább cső, semmint csőr, ugyanis a csontok, melyek alkotják, az évmilliók során összeforrottak. Nem is tudja az állkacsát mozgatni a hangyász, s a felnyalt természeteket nem is rágja meg úgy, ehelyett a szájpadról és nyelvének hátsó részén lévő recés szarulapocskák között őrli őket apróra. A rovarokkal együtt jó adag talajszemcsét is lenyel, ami a tápláléknak a gyomorban való további megőrléséhez szükséges.

-Nem vagyunk rokonok, de vannak közös vonásaink

Csorba Gábor felvétele

Megacsirke

Hirtelen ránézésre úgy tűnik, hogy az emunak egyáltalán nincs szárnya. Valójában van neki, ha repülni nem is tud vele: olyan kicsi, hogy eltűnik a száraz fűre emlékeztető tollak között. Habár helyel-közzel emlékeztet egy nagy tyúkra, anatómiája mégis egészen más. Míg általában a madarakra a nagy mellizmok jellemzőek, addig az emunak keshedt, szinte horpadt melle van. Mivel nem repül, nincs szüksége nagy mellizmokra. Combjai viszont rendkívül fejlettek, erős inakkal és hatalmas izmokkal. Csúcssebessége sík talajon 48 km/h! Egy emutojás mennyisége megfelel 12–16 tyúktojásának, tehát a belőle készült rántotta elég akár öt embernek is.

A titokzatos Gondwana

Mielőtt Ausztrália állatvilágának különös jellegzetességeivel megismerkednénk, foglalkoznunk kell egy kicsit a titokzatos Gondwanával. Ez egy hatalmas ősföldrész volt a Föld déli részén. Mintegy 120 millió évvel ezelőtt több darabra szakadt. A legnyugatabbra eső részből jött létre a mai Dél-Amerika, a középsőből az Antarktisz. A keleti részek leválásuk után északra tolódtak, hogy két hatalmas szigetet képezzenek; ezek egyike magában foglalta a mai Ausztráliát, Új-Guineát és a környező szigetvilágot. Az egykori Gondwanából leszakadt földrészek élővilágának fejlődését nagyban befolyásolta az elszigetelődés. Ez a fő oka annak, hogy a mai Ausztrália állatvilága oly sokban különbözik a többi földrészekétől.

-A mindenségit, ez aztán a magas pipi!

Nem minden szarka szarka

Az ausztrál szarka egyáltalán nem szarka, csak a színe olyan, mint a mi igazi szarkánké. Ennek is érdekes hangja van, gurgulázó énekét hallani nagyon kellemes, megnyugtató. Ráadásul nem félnék madár, egy kis türelemmel a hához lehet szoktatni, de leginkább nem enivalóval, hanem zenével: különösen szereti a szájharmonika és a fuvola hangját.

könnyebb megfigyelni. Az ausztrál bozót legjellegzetesebb hangja reggel és alkonyattájt a kookaburra hisztérikus kacagása. A bennszülött legenda szerint ez ad jelt az égből lakó túlvilági lényeknek, hogy meggyújthatják azt a hatalmas tüzet, mely megvilágítja és melengeti a Földet nap mint nap. Szép gondolat, de a kookaburrának egész más jár a fejében: nem az égieknek jelez, hanem a környező területek kookaburracsapatának, mintegy hirdetve és megerősítve a birtokjogot. Napközben pedig az ausztrál holló gyereksírásra emlékeztető, elnyújtott dala hallatszik. Ezeket a madarakat könnyen meg is pillanthatjuk, még a lakott területek kertjeiben is.

Erszéyesek földje

Mintegy 250 emlősfaj él Ausztráliában, nagy többségük erszéyes. Számukat azért nem lehet pontosabban tudni, mert jó néhány faj létezése kérdéses, nem tudjuk biztosan, hogy kipusztultak-e már, vagy még maradt belőlük egy-két hírmondó valahol. A legnevezetesebb ezek közül az erszéyesfarkas. Aztán ott vannak a behurcolt és betelepített fajok, ezek némelyikéről sem tudjuk, megmaradtak-e, vagy elpusztultak az utolsó szálig. S természetesen olyan emlősfajok is élnek Ausztráliában, melyeket még nem neveztek el a kutatók.

A legismertebb erszéyes állat minden bizonnyal a kenguru és a koala. Napnyugtakor bizonyos helyeken, ahol elegendő legelnivaló akad, tucát-, de néha akár százszámra is láthatjuk a szürke

Kakaduk hada

A szárazabb vidékek leggyakoribb madara a rózsás kakadu, s a belső területeken hatalmas, akár több ezer madárból álló csapatait láthatjuk a csupaszzemű kakaduknak.

Hemán György felvétele

Konkoly-Thege György felvétele

A „részeg” koala

Gyakran hallani, hogy a koalák állandóan részegek, mert az eukalip-tuszlevélben fellelhető anyagok úgy hatnak rá, mint az emberre az alkohol. Ennél nagyobb butaságot nehéz lenne kiagyalni! Ha egy állat állandóan részeg lenne, teljesen életképtelenné válna, és rég kihalt volna. A koala éjszakai állat, s ha nem zavarják meg, összegömbölyödve átalussza az egész napot. Anyagcseréje lassú, ezért még az éjszaka javarészt is csendes nyugalomban tölti, valójában alig 4-5 órán át aktív. Ne csodálkozzunk hát, hogy a fényképezés kedvéért agyonnyaggatott szegény koala feje kókadozik, szemhéjai pedig állandó jelleggel félárbocon vannak, végtagjai ernyedten lógnak. Nem részeg szegény feje, csak álmos!

és vörös kengurukat. De mivel Ausztrálián kívül ezek az állatok sehol sem fordulnak elő, igen sok tévhiedelem kering róluk.

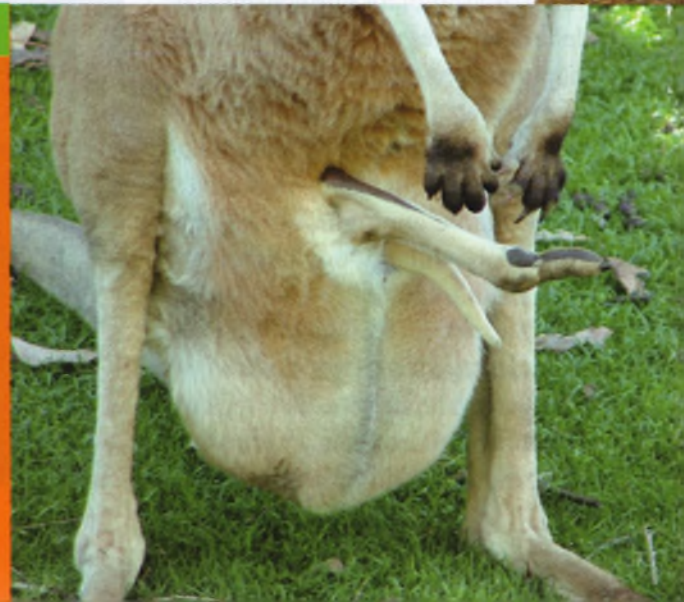
Létezik-e boxoló kenguru?

Igen, de csak a cirkuszban. Ha tüze-tesebben szemügyre vesszük a kenguru felépítését, akkor magunktól is rájöhethetünk, hogy nem alkalmas a boxolásra. Mellső lábainak izomza-

ta ugyan fejlett, s a nagy hímek erős vállizmokkal is rendelkeznek, ám a kenguru „keze” nem szorítható ökölbe. A hímek a párházt megelőzően párharcot vívnak, de ez nem hasonlít boxmeccsre. Mellső lábakkal karmoló, hasító mozdulatokat végeznek, s igyekeznek egymást megragadni, tehát inkább birkóznak, semmint boxolnak. Néha az egyenlő erejű ellenfe-

Zsebibaba

Az erszény összkomfortos lakás az ivadék számára. Van itt minden: táplálék, meleg, puha fészek és biztonság. Mi más kell a bébi-erszényesnek? Ezen felül talán semmi sem, de mindez viszont életfontosságú számára. Az újszülött erszényes jóformán alig több, mint egy embrió. Erejéből épp csak annyira futja, hogy az erszénybe bekússzon. Ezt az utat néhány másodperc alatt meg is teszi; anyja ösvényt nyál számára a szőrzetében, hogy gyorsabban haladhasson. Ott aztán rászívja magát a csecsbimbóra, melytől meg sem válik jó hosszú ideig (ez az idő fajonként változó). Ahogy növekszik, az erszény egyre szűkebbé válik számára. Mulatságos látvány, amikor a sihedernek számító kiskenguru fejest ugrik az erszénybe, de már nem fér el benne: hosszú farka és lábai kívül kalimpálnak.

lek órákon át tusakodnak így, egészen a végkimerülésig. Ám a cirkusoz kegyetlen, állatkínzó világa, mely kerékpározó medvéket, egy lábon álló elefántokat és lángoló karikán átugró tigriseket mutogat ostoba emberek szórakoztatására, megteremtette a boxoló kengurut is.

A „koalamackóról”

A mackó, azaz a medve „igazi” méhlepényes emlős, igen messze áll a játékmackóra hasonlító, erszéyes koalától. Ausztráliában sohasem éltek medvék, s természetesen ma sem találkozhatunk itt velük, legfeljebb az állatkertben. A koala neve egyébként a bennszülöttek nyelvén annyit jelent: „aki nem iszik vizet”. Két-

Jó társállat-e a kenCguru?

Sajnos nem igazán. Kiskorában még csak igen, mert egy-másfél éves koráig igen csendes, könnyen kezelhető, legszívesebben megbújik egy műerszényben, ami lehet akár egy öreg párnahuzat vagy birkabőrrel bélelt kosár is. A nőstények szelídek maradnak emberi társaságban, és ha a ház körül mindig akad friss, zöld fű, akár éveig is ott maradnak, jószántukból. A hímek azonban már másfél éves korukban kezdenek agresszívvá válni. Ez eleinte nyilvánul meg, hogy amikor csak tehetik, igyekeznek öltre kapni az embert. Míg kicsik, ez inkább csak mulatságos, de amikor már embermagasságúak, akkor már veszélyessé válhat az ölelgetés. Főleg akkor, ha ezt a barátságosnak tűnő gesztust jókora, páros lábbal eszközölt rúgások is követik! Ennek ellenére sok farmon tartanak szelíd kengurukat.

Hungary György felvétele

-A kenguru ugrálása energiatakarékosabb mozgásforma, mint a futás

Ez is Ausztrália!

Esőerdőket a kontinens keleti tengerpartján találhatunk. Rengeteg különleges állat él itt, például denevérek, amelyek nem tartoznak az erszényesek közé

Csorba Gábor felvételei

ségtelen, hogy a koala általában nem iszik vizet, a szükséges nedvességet a minden nap elfogyasztott friss lombokból nyeri. Finnyás állat, az Ausztráliában fellelhető 600 eukaliptuszfajból csak tizennek a levelét eszi meg. Azokat sem úgy, hogy minden koala

-Itt végre igazán érdemes növénynek lenni!

Környezetidegen állatok

A látszólag kedves kis üregi nyúl nem jószántából jött Ausztráliába. Az első telepesekek hozták be, hogy legyen mire vadászni! Mai szemmel nézve örültség ez, de 200 évvel ezelőtt nyilván nagyszerű ötletnek tűnt, mert több szállítmány nyúl is érkezett Ausztráliába már a XIX. század elején. Az üregi nyúlnak új hazájában jóformán nem volt számottevő ellensége, így hát tehette, amihez a legjobban értett: szaporodhatott. A század végére a nyulak már komoly mezőgazdasági problémákat okoztak az országnak. A természeti környezetben okozott kárt akkor még fel sem mérték. Majdnem két évszázadnak kellett elteltie ahhoz, hogy az ausztrál kutatók

megtalálják azt a módszert, mellyel gátat lehetett vetni a nyúlözönnek. Calicivírust hordozó bolhák segítségével sikerült kiirtani a féktelenül növekvő állományok javarészét.

A vörös rókát részben a túlságosan elszaporodott nyulak ellen, részben pedig, akárcsak az üregi nyulat, vadászat céljára hozták be a XIX. század elején. Az Angliában oly népszerű (jóérzésű ember számára ugyan barbárságnak minősülő) lovas rókavadászathoz kellett a vad, ezért importálták Ausztráliába a rókákat. A rókavadászat szerencsére hamar kiment a divatból, ám a rókák maradtak. A bőséges nyúlhús jóvoltából a rókák is elszaporodtak, s előbb-utóbb megtanul-

Az erszéyes ördög a legnagyobb ma élő erszéyes ragadozó

mind a tizennégyet kedvelné: egy-egy állat legfeljebb 3-4 eukalip-tuszfajon éli le egész életét, s a számára ismeretlen, más eukalip-tusz levelét nem eszi, mert szerve-zete nincs ahhoz hozzászokva, s a táplálékot nem tudná feldolgozni. Ezért van, hogy olyan kevés állat-kertben látható koala.

Jöttem, láttam, lőttem...

Akárcsak a Föld bármely táján, Ausztráliában is az emberi tevén-kenység az, mely a legnagyobb veszélyt jelenti az élővilág számá-ra. Néhány évtizeddel ezelőtt még a vadászat volt a legszembetűnőbb káros cselekedet. Ez a vadászat egészen más volt, mint a hagyomán-yokon és szakértő vadgazdálkodáson alapuló európai vadászat. Itt bárki vehetett puskát magának, és mehetett vadászni, kedve sze-rint. A legtöbb őshonos állat ugyan védett volt már a XX. század eleje óta, de ez nemigen zavarta a sok

Északi quoll

puskatulajdonost: lőttek, amit lát-tak. Szerencsére ez az áldatlan helyzet ma már csak a múlt: úgy a fegyverviselést, mint a vadászatot

Erszéyes ragadozók

Az erszéyes ragadozóknak mintegy 50 fajt ismerjük. Ezekből 17-et az elmúlt 20-25 évben fedeztek fel! A tasmániai ördögön, valamint a nagy-jából nyest nagyságú quollokon kívül általában kistermetű állatok, legtöbbje alig nagyobb a mi cickányunknál vagy egy testesebb egéرنél. Kicsik vagy nagyok, egyben azonban nagyon hasonlítanak egymásra: rendkívül harciasak, és önmaguknál jóval nagyobb állatok-nak habozás nélkül mennek neki – főleg, ha éhesek. Ausztrália legnagyobb ragadozó emlőse, a dingó nem erszé-nyes, de ha az ausztrál bennszü-löttek őshonosoknak számítanak, akkor ő is az. Valójában persze úgy az ember, mint a kutya nem mások, mint bevándorlók: sok tízezer évvel ezelőtt együtt érkeztek a kontinensre.

Sándorfalvi László felvétele

ták, hogy a szemfüles tapsifülesek-nél sokkal könnyebben megszerezhető zsákmány is akad az őshonos állatok között. Hatalmas károkat okoztak és okoznak ma is országszerte, számos kistermetű erszéyes, talajon fészkelő madár, kételtű és hulló halt ki miat-tuk. Sajnos ezidáig még nem sikerült hatásos módszereket kidolgozni, melyek segítségével meg lehetne szabadulni tőlük.

Így ugrik a vörös róka a pocokra. Sajnos Ausztráliában az őshonos állatvilágot tizedeli hasonló lelkesedéssel!

szigorú törvények korlátozzák. Ma már minden őshonos ausztrál állat teljes védelem alatt áll, a környezetrombolás sajnos mégis tart. Az erdőirtás, a legelésre használt területek „feljavítása” (túltrágyázása), az öntözéses mezőgazdaság (fokozza a szikesedést), a túllegeltetés, a repülőgépről szétszórta rovarirtó szerek, s még lehetne sorolni hosszan – mindezek együttvéve jóval tehetetlen károkat okoznak az élővilágban.

Béka poraikra!

Hüllőből és kétéltűből ez ideig nagyjából 1000 fajt neveztek meg a kutatók. Az esőerdők békafaunája még mindig feltáratlan, de sajnos tudjuk, hogy néhány nemrég leírt faj a felfedezésétől számított egy-két éven belül el is tűnt, valószínűleg kipusztult. A bordás krokodil nemcsak Ausztrália, hanem az egész Föld legnagyobb hüllője. Megbízható források szerint a legnagyobb példány testhossza meghaladja a 6 m-t, súlya pedig a másfél tonnát. A belső területek sivataginak csúcragadozója a két méternél hosszabbra is megnövő perentie varánusz. Ez a hatalmas gyík egyáltalán nem félnék állat, ami nem csoda, hiszen az emberen kívül más ellensége nem nagyon van a sivatagban. Még a dingóval is elbánik, mert tühegyes fogainak harapása nemcsak fájdalmas, hanem mérgező is. A perentie ugyan-

Csorba Gábor felvételei

Ausztrália legnagyobb kígyója, az ametisztpítón a világranglistán is előkelő helyen áll

is gyakran eszik dögöt, s fogai között rengeteg olyan mikroorganizmus tanyázik, melyek vérmérgezést okozhatnak. Egy kisebb állat sincs tőle biztonságban, mert kiváló szaglása, jó látása van. Előszertettel fosztogatja a madárfészkeket, s inséges időkben még a legapróbb rovarokat is felcsipegeti, hogy éhségét csillapítsa.

Az egygyík meg a másik...

Életre szóló társkapcsolat is létezik a hüllők között, mégpedig egy különös, zsindeleyszerű pikkelyekkel borított, mintegy 30 cm hosszú gyík esetében. Ez a fura hüllő a szárazabb vidékeket kedveli, s a félsivatagos tájakat átszelő úton gyakran látható. Sajnálatos módon ugyanis kedvenc melegedőhelye az úttest, ahol gyakran a

száguldó autók áldozatává válik. Gyík létét meghazudtolóan, nagyon lassú mozgású: türelmesen hagyja magát ide-oda rakosgatni a fényképész által, legfeljebb széles száját kitátva, nyelvét öltögetve tiltakozik egy kicsit. Rendben

A zsindeleyeshátú gyík igyekszik veszélyesnek látszani, de nem az

Számtalan bogárfaj vár még felfedezésre

A kontinenst körülvéző tenger is tömredék csodát rejt, mint például a vöröscsíkos buborékcsgia

Gerinctelenek

86 000-re becsülhető az eddig leírt rovarfajok száma Ausztráliában. Ez valószínűleg nem sok, hiszen Európából is majdnem ugyanennyit ismerünk. Igen ám, de az európai faunát már több évszázada tanulmányozzák a természettudósok és a még meg nem nevezett fajok felbukkanása ugyancsak megcsappant az elmúlt 80-100 év alatt. A kutatók véleménye szerint Ausztráliában még legalább ennyi, de lehetséges, hogy akár kétszerese is lehet az itt élő, de még „névtelen” fajok összessége. Ausztrál pókból kb. 1600 fajt ismerünk, a puhatestűek (kagylók, csigák, lábasfejűek stb.) között pedig 20-21 000 fajt neveztek meg eddig, de valószínűleg még sok megnevezetlen faj vár felfedezésre.

Vadászból zsákmány

Nem vitatható, hogy a perentie a mai Ausztrália legnagyobb szárazföldi hüllője. Az aboriginálok nagyra becsülik, mint vadászszákmányt, mert húsát és bélzsírját csemegeként tartják számon.

Hungary György felvétele

DISZNÓTOR

tücsökzenével

Írta: Bodó Iván, rajzolta: Mirtse Áron

2009. december 21. Zöld leveliből barna homoki

A szárszói halásztanyán töltött kemény téli napok után első utam a kissé elhagyott irmapusztai lakásba visz. Belépve zord hideg fogad. Rosszat sejtek: kialudt a gázkazán, pont a legnagyobb fagyokban! Pedig a hőmérséklet-szabályozót 15 °C-ra állítottam...

Benézek a terráriumba: a levelibékám sehol! Torkomban zakatol a szívem: vajon mi történhetett? Keresem *Liviát* a fakérgen, ahol mindig szívesen üldögélt, de nem találok. Van egy cserép a terrárium egyik sarkában, amelybe márványos szobai futókát ültettem, mondván, legyen némi zöld és levél, ahol a kisbéka éldegél. Nem hiszek a szememnek! Az 5 °C körüli hidegben levelibékám követte az ösztöneit: gödröt kapart a cserép homokjába, melyben most barna kis kavicsként üldögél. Rá sem ismerek! Szép zöld színét a környezetének megfelelően megváltoztatta (mimikri!), életjelenségeit lelassította a hideg, miként ez a változó testhőmérsékletű lényeknél szokás. Óvatosan megérintem a homlokát a mutatójammal (mától ez lesz a titkos üdvözlésünk). Megmozdul, így aztán megnyugszom – majd azonnal telefonálok a gázszerelőnek...

2009. december 31. Harcapörkölt dorombolással

Az év utolsó napjait a fővárosban töltöttem. Házigazdáimhoz időben érkeztem, így bőven volt idő, mód az ismerkedésre. Kígyó, gekkók, három cica és egy pocok... Bocsánat: *Pocok*, így, nagybetűvel, mert ő egy kutyus: talált, keverék, tacsakónyi méret, németjuhász-fülek, kökemény jellem! Szigorúan megugat. De lesz ez még másképp is... mert harcspaprikást főztünk, szalonnás-juhtúrós puliszkával! Az illatok hatására határozottan másképp néz már rám! A vacsora finomra sikerült, mindenkinek nagyon ízlett. Utána beszélgetés, gitár- és trom-

Amikor ezeket a naplójegyzeteket olvasod, már virágok pettyezik a füvet, és a szabadban is ébrednek téli álmokból a békák. Amikor íródtak, még hópaplan borította a tájat, és jégpáncél a halastó jegét. Úgyhogy ne vágjunk a dolgok elébe...

bitakísérettel. Közben ott bujkál a szeretet, embereké, állatoké...

Ébredéskor, ha új helyen alszom, figyelem a neszeket. Hajnalodik. A derengő félhomályban megszólal egy balkáni gerle. Visszaalszom. Hamarosan enyhe nyomást érzek a mellkasomon. Infarktus nem lehet, mert dorombol! Ő *Drazsé*, a legfiatalabb cica. Bal kezem lelóg a kanapéról. Valami hideget érzek – egy orr: *Pocoké*. Megszimatolja a kézfejem, majd meg is nyalja. Már ő is a barátom, jól tudom.

Örömük lehengerlő – át kell öltöznöm...

2010. január 1. Ülünk a vonaton

Hazafelé indul a vonatom a Déli pályaudvarról. Szeretem a „Déli vasutat”; múltja összefonódik a Balaton vízszint-szabályozásával, a Sió-csatorna zsilipjének megépítésével. A balatoni turizmus fellendülésével. Mindez az 1860-as évektől dátumozható. Így merengek, ahogy vonatom kigördül az állomásról, majd átbújik az alagút alatt. Suhanak fák, falvak, évek és évszakok... Visszazökkenek a jelenbe, ücsörögve szemlélődöm. A szomszéd ülésen fiatal pár: fülükből valami drót lóg ki, és elbújik a mellényzsebük mögé (MP3?). Bambulva ülnek, kizárják a világot, nem érzékelik! Így nem láthatják azt a nénit sem, aki

leszállás előtt almát ajándékoz a kosarából egy öt év körüli, szöszi kisiúnak, és nem hallhatják a kisiút sem, ahogy megköszöni. A kisiú egyébként végigkérdezi az utat. Az édesapjával utazik, aki minden kérdésére válaszol. Én őket hallgatom...

Aztán jön a Balaton. Olyan jó érzés Aligánál újra meglátni! Télen hamar elötűnik a magas löszpart kopár ágai mögül. És jön Siófok, az elmaradhatatlan újévi lencseleves Édesanyámnál. Kislánnyommal kanalazzuk, közben beszélgetünk. Aztán továbbindulok a halásztanyára.

A busz a tó mellett áll meg. Mindig időben előre megyek a sofőr mellé. A komondoraimat figyelem: ahogy a busz közeledik, a kapuhoz futnak. Tudom,

hogyminden busznál odafutottak: vártak! Örömük lehengerlő – át kell öltöznöm...

2010. január 6. Hogyan legyen legyem?

Levelibékám éléskamrája lassan kiürül! Ennek oka jórészt a kiváló étvágya, de más is megbújik a dolog mögött, ami az én hibám. A bodobácsok közé ugyanis pókokat is tettem, amelyek, megszokva a befőttesüveget, és megörülve az állandó 15 °C-os hőmérsékletnek, az üvegbe búvóhelyül berakott száraz levelek között megszöttek hálóikat... Késlekedésnek nincs helye: kezdődjék a „légyprogram”! Csontkukacokat vásároltam, és vettem nekik kenőmájast. A nyüzsgő nyüveket két csoportra osztottam: az egyik csapat befőttesüvegbe került egy kanálnyi kenőmájás társaságában, míg a másik csoportot hűtőszekrénybe helyeztem, a boltban kapott (jól záródó!) műanyag dobozban.

2010. január 7.

Intenzív a csontik étvágya és mozgása (szobahőmérsékleten). A kenőmájás láthatóan fogy!

2010. január 8.

Hat darab lárva bebábozódott. A többiek mozgása nagyon lelassult.

2010. január 9.

15 db bábót számolok, ám a többi lárva elpusztult! Előveszem a hűtőből a tartalékcsoportot, és etetés nélkül egy üres műanyag palackba rakom őket.

2010. január 13.

Az etetés nélküli légylárvák 100%-a bebábozódott! A nagy kérdés ezek után: mi lehet a kenőmájásban...?

2010. január 14. Ciripel a táskám

Nem várhatok! Békám minden elesége elfogyott, és a legyek még mindig nem kelnek. Felderítő körútra indulok. A megoldást egy siófoki állatkereskedésben találok meg. Elmondom az eladónak, hogy van egy éhes levelibékám – mit javasol? Tücsköt! Odasétálunk egy terráriumhoz, ahol ott futkosnak a kis muzsikuskok. Igyekszünk az apraját válogatni, ám azok is elég „csontosak”. Kis papírdobozba kerülnek, majd a táskámba. Innen cégem központjába tartok, ahol ma elfoglalom az új irodámat. Irodatársam informatikus mérnök. Tászkámat a fogásra akasztom. Asztalokat tologatunk, pakolunk, beszélgetünk. Egyszer csak megszólal a kollegám: „Azt hiszem, telefonod van!” A hang a táskám felől jön: határozott ciripelés...

Délután próbaetetés a tücskökkel. Bepottyintom az egyik előadóművészt Líviának. Pont a fakérgére esik, a békától úgy tizenöt centire. Aggódok, mert nem túl nagy a méretbeli különbség békám javára! Ám ő tyrannosaurusi mozdulattal veti rá magát a tücsökre, akinek ideje sincs rá, hogy elhegedülje a „Most van a nap lemenőben”-t. Ugrólábai még néhány percig kilógnak Lívia szájából, olyan hatást kelteve, mintha éppen pipázna. Ám néhány mozdulat a mellső lábbal, és e kis rásegítés után a tücsöklábak is megtalálják az utat a kisbéka gyomra felé.

Téli tücsökzene

Muzikusok kis tanyámon,
életük nem leányalom!
Mert éhes békám foglya...

Sejtik ők ezt,
s búsán zengnek
A kis vonósok húrjai.

Ha a legyek
gyorsan kelnek,
Esélyük lesz talán arra,

Kítelelnék
Ők is nálam,
S fakadhatnak vidám dalra!

disznót eszi meg: mindenkinek
megvan a helye ebben a nagy
Egészben...

Így bölcselekem, miközben
a természetes mangalicát
nézem, amely már
élettelenül érkezik a
tóparti
világba.

2010. január 23.

Disznótör és légyaratás

Fontos nap ez. Több szempontból is az! Kelnek a legyek! (Tücskeim vidáman ciripelhetnek világgá e hírt.) A légylárvák bebábozódása óta tíz nap telt el. A kenőmájast evő kísérleti csoport üvegében teljes a csend – még a bábok is elpusztultak! Sebaj, a fontos az, hogy megnyitott a békamenza! Az etetéssel megvárom a kislányomat, aki délután érkezik. Ő lesz a segítségem a mai nap másik fontos eseményén is: ugyanis a tóparton ezúttal egy sertés lesz terítéken. Szóval disznóvágás! Disznótör: orjaleves, sült oldalas és tarja... Lapockafagyasztás, sonka- és szalonnapácolás! Van munka és jókedv bőven!

Miközben írom Nektek ezeket a szavakat, azon gondolkodom, ismeritek-e őket... Úgy érzem, a mai világban sok szót elveszítünk, nem használjuk őket, pedig fontosak! Életünk, múltunk részei! Nem biztos, hogy a disznóvágás

mindenkit érdekel, sőt, páran talán visszataszítónak találják, vagy kegyetlennek, összeegyeztethetetlennek az állatbarát gondolkodásmóddal. Hát, bevallom, én nem így vagyok ezzel. A táplálékpiramis csúcsán ülünk, mi, emberek, és semmi baj nincs azzal, ha okosan, ösztönösen elfogyasztjuk, feldolgozzuk, de őrizzük is az alsóbb szinteket. Erről szól az állattenyésztés és az állattartás, na meg a növénytermesztés is. Persze fontosak az arányok: az, hogy ezek a tevékenységek ne váljanak a természeti környezet rombolóivá. A disznó trágyájában fejlődik a légy, amelyre a béka vadászik, a disznó meg, ha teheti, felfalja a békát. Az ember pedig a

A mangalica göndör szőrű, régi magyar fajta, mely ma újra része a sertéságazatnak, köszönhetően kiváló hús- és zsírminőségének. Jöhet a pörzsölés (a szőr eltávolítása), mosás, zsigerezés, darabolás, sonkák, szalonnák formázása, közben fő az orjaleves (az orja a sertés gerinccsontja), sok zöldséggel és eperlevéltésztával. Tepsiben sült az oldalas (a bordacsontokon van a legfinomabb husi!), és lassan este lesz...

Közben párhuzamot vonok gondolatban a városi és a vidéki életforma között. A falu termel, feldolgoz, hasznosít – a város inkább fogyaszt, felél, eldob,

szemetel... A disznóvágás után nem marad hulladék: az emberi fogyasztásra alkalmatlan részeket megeszik a komondoraim – és a rókák! Ez a természet rendje; részesei vagyunk, na és éhesek! Tovább nem is bölcselekem: kanalazzuk a forró levest, szopogatjuk a csontot, tormával, puha kenyérrrel. A sült húsnak már nem marad hely a pocakban – és a zsírsütés még hátravan! De azt majd csak holnap...

Most Livia az, aki még enni kap. Jön a nagy kérdés: hogyan tudjuk a legyeket a terráriumba betelepíteni anélkül, hogy elrepülnének! A következő cselet eszeljük ki: a műanyag flakon kupakját parafadugóra cseréljük ki. Ezt követően átlátszó műanyag zacskót húzunk a palackra, majd a dugót kihúzzuk, persze két ujjunkkal tartva (kívülről), és a zacskót is fogva. A legyek a flakonban felfelé törekszenek, és kimászhatnak a „zacskóbúra” alá. A kívánt darabszám után a dugót visszadugjuk, a nejlonzacskót leemeljük, és belőle a legyeket már könnyedén kiszedegethetjük. Livia három légygel „telik meg”: utána leendő áldozatai már nyugodtan szemtelenkedhetnek vele. A fejére is rászállhatnak – ám ezt csak addig tehetik, amíg a kisbéka újra meg nem éhez!

2010. január 24.

Rókatánc a jégen

Zsírsütés kint a szabadban, a tornáccon. Kell hozzá egy üst, meg egy üstház, amelyben régen fával tüzeltek; most gázpalack szolgáltatja az energiát, és gázrózsa a lángokat (lám, valamit azért csak tud a város is!). A felkockáztott szalonna sűrű kevergetés közepette (eszköze a hosszú nyelű fakanál) olvad ki, és sült (körülbelül három óra alatt) tőpörtüvé. Mi is az a szalonna? A bőr alatti lazarusos kötőszövet elzsírosodásából alakul ki, főleg a nagy

szénhidrát-tartalmú gabonafélékből (kukorica, búza, árpa) alakítják ki a sertések. De vigyázat: ez nálunk, embereknel is kialakul ám! (Sok kenyér, tészta, sült krumpli és kevés mozgás hatására!)

Nos, hát egészségesnek épp nem mondható a tőpörtü sem, de friss pirítós kenyérral, enyhén megsózva, sok savanyúkáposztával királyi eledelnek tekinthető! Közben kint az üvegekben lassacskán megszilárdul a folyékony zsír. Az sem lesz ám rossz, friss kenyérral, lilahagymával! A fő, hogy lemozogjunk! Meg is tesszük: vidra- és rókanyomokat számlálunk, a tó töltésén sétálva. Sőt, észreveszünk egy szerelmes rókapárt is, akik a tó jegén gondoskodnak a rókanemzetség fennmaradásáról... Visszaérve elmosogatunk, eszünk egy kis otthonról hozott (Nagymama-készítette) túrógombócot. Lassan összepakolunk, és irány Siófok!

2010. január 29.

A táplálék tápláléka

A legyek közül néhány elpusztult. Gondolkodóba esem: mi lehet az oka? Rájövök: a kiszáradás! Na de hogyan lehet legyeket itatni egy flakonban, anélkül, hogy belefulladnának az éltető vízbe? Benedvesíték egy papírsebkenőt, kis gombóccá gyúrom, és bepottyantom a pet-palackba. A legyek nyomban rácupannak! Szívó-nyaló szájszervüket rátapasztják a szomszéd „oázisra”. Megint tanultam valamit! Legközelebb cukros vízbe mártom a zsepit, hogy kapjanak némi energiát is...

VILLÁSFARKÚ barátaink

2010 a fecskék védelmének éve

Hosszú, keskeny szárnyak, sötét hát, világos has: ez a madár nem lehet más, csakis egy fecske! Közeledik a tavasz, és vele együtt a fecskék is visszatérnek hazánkba Afrikából, ahol a telet töltötték. Észrevetted már, hogy minden fecskének villás a farka? Ám nem azonos mértékben! Négyféle madár van Magyarországon, amelyet fecskének neveznek. Hogy te is az elsők között lehess, akik megmondják, melyiküket látták hazakerkezni, egy kis segítséget adunk a biztos felismerésükhöz.

Hányféle fecskével találkozhat Magyarországon?

Füstifecske, molnárfecske, partifecske: ezzel a három valódi fecskefajjal találkozhat Magyarországon. A negyedik, a sarlósfecske valójában nem igazi fecske (ugyanúgy, ahogyan a sárgarigó sem rigóféle), de mind a megjele-

nésében, mind a viselkedésében a fecskékre hasonlít, így kapta a magyar nevét. Mindegyik fecskefaj

kiválóan repül, és röptében kapja el a táplálékát. Vonuló madarak, a telet Afrikában töltik, nálunk pedig fiókákat nevelnek.

Füstifecske

Farka mélyen villás (idősebb madaragnál), amiről könnyű felismerni. Innen is ered a „villásfarkú barátunk” elnevezés. Másik jellemzősége, hogy a torka és homloka vörhenyes színű. Kedves, csicseregő hangja, bizalmas viselkedé-

Tudod-e...

miért kerülnek bajba a fecskék hűvös, esős idő esetén? Ilyen időben a repülő rovarok alig vagy egyáltalán nem repülnek, így nincs is mit ennie a fecskéknek.

Kalotás Zsolt felvétele

A füstifecske fészke felül nyitott

Nyomok olvasása
Ha fecskét nem is látsz, akkor is meg tudod mondani a fészke alapján, hogy melyik fecskefaj rakta. A füstifecske fészke felül teljesen nyitott. Ezzel szemben a molnárfecske zárt fészket készít, amelynek csak egy bejárónyílása van. Mivel a fecskék sokszor a következő évben is használják a már megépített fészkeiket, így a fecskék érkezése előtt is kilesheted, hogy milyen vendéged lesz tavasszal.

ben hatalmas csapatai verődnek össze, és az estéket a nádasban töltik. A többi fecskéhez hasonlóan a levegőben gyorsan képes cikázni, amire szükség is van, hiszen repülő rovarokkal táplálkozik, amelyek viszont igyekeznek elkerülni az öcsörét. Sokszor alacsonyan, szinte a füvet súrolva vadászik. Apró levéltetvekkel, kisebb legyekkel, szúnyogokkal, szárnyas hangyákkal és egyéb repülő rovarokkal tölti meg a hasát. Fiókáit is ezekkel eteti.

se miatt nagyon sokan kedveljük őt. Az első példányok már márciusban hazatérnek Afrikából hozzánk. Fészkelése az emberhez köztödik. Kisebb településeken, állat-

tartó-telepeknél, tanyákon fészkel leginkább. A fészket sárból, növényi szálabból és a hozzákevert nyálából építi. Ősszel – az afrikai útra készülődve – nádasok közelé-

Száraz időben Te is segíthetsz a fecskéknek: csinálj nekik sarat a fészkeképítéshez!

Kalotás Zsolt felvétele

Kovács Gyula felvétele

Tudod-e?

A villás fark és az alul fehér, felül fekete színezet annyira jellemző a fecskére, hogy a hasonló tulajdonságokkal bíró állatokat sokszor róla nevezik el. Ilyen például a szárnyain villás nyúlványt viselő fecskefarkú lepke, vagy a fekete-fehér, gyapjas szőrű fecskehasú mangalica sertés.

Fodor Péter felvétele

Partifecske

Farka csak enyhén villás.
Testalja fehér, begyén barna öv
látható. Fecskéink közül az
egyetlen, amely partoldalba, ho-
mokfalba fészkel. Legkisebb fecs-
kefajunk. Nagyobb költőtelepei
hazánkban a Tisza leszakadt part-
falaiban vannak, ám nem feltét-
lenül ragaszkodik a vízhez
költése során. Így ho-
mokban, kiásott ház-
alap ol-
dalá-

ban vagy árkokban is fészkel,
ahol megfelelő, függőleges
falat talál. A telepes fészkelés-
hez ragaszkodik. A partoldalba
maga ássa ki az akár egy méter
mély üreget. Ehhez kis lábait
használja mindösszesen!
Április közepétől érkezik hazánkba.

Molnárfecske

Farka csak enyhén villás.
Alsótete a toroktól a
farokig hófehér, de
még a hátának
a szárnyak
mő-

Ha többet szeretnél olvasni ezek-
ről a kedves madarokról, a fecske-
védelmi évről, és szeretnél részt
venni fecskefigyelő programokon,
látogass el a honlapunkra!
www.mme.hu > 2010. év madarai
a fecskék; Fecske-védelmi eszkö-
zök; Közösségi rendezvények >
Fecskefigyelő események.

götti része is. Falvakban, de nagyobb városokban is költ, így Budapesten is van fészkelő telepe (tudományos, latin nevében az „urbica” szó is városit jelent). Ő is az emberhez kötődik a fészkelése során. A molnárfecske a ház külső oldalán fészkel, az eresz alatt, míg a füstifecske előszeretettel választja az épületek belsejét (például istállót, aluljárót) erre a célra. A molnárfecske jobban ragaszkodik a telepes költéshez, mint a füstifecske. Április elejétől kezdve érkeznek meg az első példányok. Elhúzódó költés esetén akár szeptember végén is látni, amint még fiókákat etet. Repülő rovarokkal (levéltetvek, legyek, szunyogok) táplálkozik, amelyeket inkább nagy magasságokban kap el. Őszi vonulásra gyűlkezvén sokszor a füstifecskekkel együtt láthatod őket a villanydróton üldögegni.

Fecsegő partifecskek

Sarlósfecske

Farka közepes mértékben villás. Teste alul-felül sötétbarnás színű, kivéve a torkát, amely szürkésfehér színezetű. Hangja rendkívül jellegzetes, nagyon magas, sivítő hang, amelyet sűrűn hallat reptében. Magasan és feltűnően gyorsan szárnyal, ám van, hogy a házak között cikázik. Magasabb házakon lévő repedésekben, üregekben költ. A városon kívül is láthatod, hiszen napi több száz kilométert is repülhet. A levegő a lételeme, csak a tojások melengtetése közben ül meg. Lábai járásra alig alkalmasak, ezért drótszálon nem is láthatod üldögegni (tudományos, latin nevében az „apus” szó lábatlant jelent).

Későn érkezik (április utolsó napjai) hazánkba és fiókanevelés után (augusztusban) már indul is Afrikai teletőhelyei felé. Nevét onnan kapta, hogy röptében a szárnyai sarló alakúak, amiről szintén könnyen felismerheted. A fiókák különleges képessége, hogy táplálékcszegény időszakban le tudják lassítani az anyagcseréjüket, lecsökkentik a hőmérsékletüket, és egyfajta dermedt állapotba kerülnek, így kevesebb enivalóval is kibírják.

Tudod-e?

A fecskék képesek repülés közben kortyolni a víz felszínéről.

A molnárfecskek mindig csapatosan építenek fészket, és tömegesen gyülekeznek ősszel a villanydrótokon

HAGY(j) MA ÉLNI,

holnap újra kivirítok!

Írta: Barta István

Tavaszi hagymás növények az ablakpárkányon

Ahogy közeleg a tavasz, egyre több hagymás virág jelenik meg a virágboltok polcain. Onnan előbb-utóbb – díszcsomagolásban – a szobába kerülnek. Eleinte megbecsült ajándékként virágoznak, majd ahogy elhervadnak, megfedelkezünk róluk. Egyre ritkábban kapnak vizet, aztán lassan elenyésznek, pedig nem „egytavaszi” virágok!

Az „egytavaszi” kifejezés némi magyarázatra szorul. Egynyári növényeket, ugye, ismersz: ezek azok, amelyek egyetlen évig élnek, tavasszal kihajtanak, nyáron virágoznak, ősszel magot érlelnek, majd a fagyokkal elpusztulnak, és csak magjaik teletnek át, biztosítva a faj fennmaradását. Az „egytavasziak” ugyanezt teszik, csak nem nyáron virágoznak, hanem már kora tavasszal, sokuk csak ezután nevel leveleket, majd később magokat. Viszont ők nem csak mag formájában élnek túl a telet; láthatatlanul a földalatti hagymák is áttelelnek. Legtöbbjük cserépben, kosárban, ajándékként kerül a háztartásba. Eleinte szépen virágozik, illatozik. Aztán pedig – annak rendje és módja szerint – elhervad, és továbblép élete következő szakaszába. Ekkor jön el a te időd! Ne engedd a szemétkosárba dobni, hanem kaparintsd meg, és ápolj egész éven át! Ezzel megmented a pusztulástól, és a következő évben sajátodként büszkélkedhetsz virágaival.

Mit kell tenned?

Az elhervadó virágot vágd le, mert nem a magterés a cél, hanem az, hogy a növény a lehető legjobban feltöltse tápanyagraktárát, a hagymát. Tedd a növényt világos helyre, hogy a gyorsan megnyúló levelek hatékonyan tudják megkötni a felhők között átszillanó, és a ködös párán átszűrődő bágyadt napsugarakat. Ne hagyd abba a rendszeres öntözést sem. Növényed levelei néhány hét, hónap után lassan el fognak kezdeni száradni. Ne ijedj meg, és ami még fontosabb, ne adj még több vizet! Ez nem a te hibád,

A húsvéti asztalnak is dísz lehet a krókusz

Hagymaültetés

A szabály szerint a hagymás növényeket úgy kell elültetni, hogy a hagymát elfedő földréteg vastagsága a hagyma átmérő-jének másfélszerese legyen. A cserépben azonban gyakran látni, hogy a hagyma csúcsa kilóg a földből. Ez azért nem baj, mert a szobában tartott növénynek nem kell elviselni a zord téli időjárást, ezért ledobhatja magáról az oltalmazó takarót.

természetes folyamat. Ilyenkor a levelek értékes anyagai visszavándorolnak a hagymába. Miután teljesen visszahúzódott a növény (legkésőbb ősszel), kiemelheted a hagymát a földből. Ha gondosan ápoltad, akkor a tenyeredben kemény, egészséges hagymák lapulnak. Keress nekik egy hálósákot (például olyat, mint amiben a kilós mandarint lehet venni) és akaszd száraz, hűvös és sötét helyre őszi, tél végéig. Ekkor újra cserépbe ültethe-

Hazai pálya

Sok hagymás növény él vadon is hazánkban, például a gyöngyike vagy a nárcisz. Többségük védett növény, de ez nem akadályozhatja meg, hogy felkeresd és megcsodáld őket. A babócsai Basa-kertben például tavasszal milliószám nyílnak a csillagos nárciszok, fehér szőnyeget terítve a több hektáros rét gyepe.

ted, és megkezdheted az öntözést. A hagymák lassan életre kelnek, kihajtanak és virágot bontanak, igazolva és bizonyítva egész éven át tartó gondoskodásodat.

Krókusz

Alacsony növényke, amelyet – rokonsága után – sáfránynak is szoktak nevezni. (A valódi sáfrány porzói adják a sárgító hatású fűszert. Milliónyi virágból kell kitepkedni az aprócska porzókat egyetlen gramm fűszerhez, ezért az ára az aranyéval vetekszik!) A krókusz cserépben lila, ragyogó napsárga vagy fehér virágokat nevel, merev, árszerű, fehér csikkal futtatott levelei között. Hagymája akkora, mint egy átlagos fokhagymagerezd.

Vadon is él sáfrány Magyarországon

A nárcisznak számos, kisebb-nagyobb virágú fajtája van

Gyöngyike

Becsületes nevén fürtös gyöngyike. Vadon is terjed sok kertben, így nem okozhat gondot a nevelése sem. A virágoltban kapható, borsónyi hagymát nevelő növények általában nemesített fajták, amelyek szebben virágoznak, de kevésbé ellenállóak az erdők alján, réteken gyakori lila virágoknál. Hengeres, göndören hullámzó levelei sokáig jelzik holletét.

Tulipán

A tulipánról mindenkinek Hollandia jut eszébe, pedig a növény Törökországból származik, és nálunk sokkal korábban vált kedveltté, mint Nyugat-Európában: a magyar népművészetnek is nélkülözhetetlen motívuma lett. Cserépbe a milliónyi fajta és változat közül az alacsony termetűek a legalkalmasabbak. Ezek könnyen beszerezhetők, változatos megjelenésűek, és biztosan virágoznak egy maréknyi földben is. Először a kevésbé különleges színekkel (piros, sárga) és formákkal érdemes próbálkozni.

Jácint

A jácint nevének gyökere is a görög mitológiába kapaszkodik. A lila, sárga, fehér vagy rózsaszín virágú növények egy legyőzött

A fürtös gyöngyikét könnyű felismerni

Bartha István felvételei

Nárcisz

Nevét az önmagában gyönyörködő görög szépségről kapta, aki a történet szerint annyira elmerült saját szépségének csodálatában, hogy végül éhen halt. A nárciszok a halálának helyén sarjadtak. Kecses szára magasra emeli a változatos, de rendszerint a sárga árnyalataiban pompázó virágot. Vannak egyszerű és egészen bonyolult virágú, magányosan nyíló és csokros fajták is. A hagyma mérete erősen függ a fajta nagyságától. Kísérletezésre az alacsony, apró virágú fajták a legalkalmasabbak.

Ha szerencséd van, az amarillisz magot is érlel

- Akkor lehet, hogy mégsem én vagyok a legszebb?

- Fürtös Gyöngyike vagyok

Tavaszi virágkosár

A hagymás növényeket ültetheted nejlonnal kibélelt kosárba is. Így tavaszi hangulatú „kiskertet” hozhatsz létre, amelyben egyszerre virítanak a krókuszok, nárciszok, tulipánok vagy gyöngyikék. A hagymák között a földet borítsd be mohapárnákkal. A saját magad által előnevelt, összeültetett és gondozott virágzó kosár tökéletes ajándék lehet például Anyák Napjára!

Mitsey Áron felvétele

spártai király vércseppjeinek helyén bontották ki először szirmait. Hagymája akár 7cm átmérőjű is lehet, illata pedig az összes tavaszi hagymás közül talán a legintenzívebb. Viaszos virágai vastag virágzati tengelyén füzérvirágzatba rendeződve nyílnak. Mivel elvirágzás után a következő években csak néhány virágocskát nevel, érdemes már nyár végén kiültetni a kertbe. Ilyenkor mélyre – 10-15cm-rel a felszín alá – ültess, hogy a fagy ne károsíthassa!

Amarillisz

Ha lenne a hagymás növényeknek királynője, akkor bizony az amarillisz lenne az. Hatalmas almányi hagymájából 50-70cm-es levelek fejlődnek. A levelek között kardszerű virágszár nyúlik ki, amely óriási, párosával álló, tölcservirágokat emel a magasba. Ez az a növény, amely okvetlenül mindenkinek feltűnik, aki a szobádba lép! Ráadásul kis rutinnal pontosan időzítheted virágzását. Az amarillisz a környezeti feltételek alakulásától függően tavasztól nyár végéig szinte bármikor virágzásra bírható.

Piros-fehér-zöld: nemzeti trikolor tulipánokból. Ez a virág legalább annyira magyar, mint holland vagy török!

Jácintüveg

A hagymákat nem csak földben lehet nevelni. Léteznek – és ritkán a boltokban is előfordulnak – speciális üvegek, amelyek öblös nyaka úgy van megformálva, hogy egy jácinhagymát pont körülöleljen. A hagyma gyökerei a nyíláson át az edényben lévő vízbe lógnak, onnan táplálkoznak. A jácintüvegben pontosan megfigyelheted azt, amit a föld rendszerint eltakar. Cserébe a növény tápanyagigényének pótlására kell külön figyelmet fordítanod: az öntözővízbe tápoldatot is kell tenned.

Gyökerek és tenyerek

Játék a fával – játék a fából

Azt szokták mondani, hogy amit a fából látsz, az csak a fának a teteje. Nem, nem a lombkoronája, hanem az, ami a fából látszik. Ami a föld fölött van. Ami a föld alatt húzódik meg, azt a fa nem mutatja meg. Titokban tartja, pedig hozzá tartozik. Élete része.

A fának a föld alatt nagyon fontos része van:

a gyökere, amely kapaszkodik a talajba, és azon keresztül táplálja a fa látható részét, amit a szemed észrevesz belőle.

Ahogy az embernél is: amit látunk, az maga a (család)fa föld fölötti része. De alul ott van a családod, a múltad, a papád-mamád, mert hiszen fontos, hogy honnan kapsz élelmet, tartalékot, erőt.

Azért érdemes megnézni azt is persze, hogy mi van a föld fölött. Azok már mi vagyunk. A fa nagyon érdekes képződmény. Mindig nagyon szerettem nézegetni a fa „szemeit”, a kis göresöket, amelyek, ha épp szerencsés darabot fogtunk ki, olyanok, akár egy emberi arc. A fa erezete pedig maga a csoda. Olyan, mint az emberi tenyér – számos titkot elárul. Néztél már meg egy

Játsszunk megint együtt!

A Fauna Fajátékbolt ausztráliai madaras fáján három olyan madarat is találhatsz, amelyeket díszmadárként hazánkban is gyakran tartanak és tenyésztenek.

Melyek ezek?

Kutassatok utána a válaszoknak, és játsszatok velünk! Aki helyesen válaszol a kérdésekre, kis szerencsével megnyerheti az ausztrál madarak fából készült fáját.

A válaszokat a szerkesztőség címére küldjétek, a borítékra pedig írjátok rá: „Fauna szerencse-fajáték”

fát így? Ha nem, hát megsúgom: érdemes. Tudtad, hogy a fa erezetét az évgyűrűk alkotják? Ha keresztben vágod el a törzset, megmondja, hány évet élt a fa, de ha más irányban, különös, szépséges mintákat rajzol.

A fajáték éppen ezeket a kicsi csodákat rejti magában. A kezdedbe veszed – és elgondolkozhat az arról, hogy ki is vagy. Honnan jössz, és hová mész. Ki vagy most. A fajáték mindazt őrzi, amit még lehet itt, ebben a csodaszép,

de gyakran fahiányos, városi környezetben a fáról

tudni. Jó kézbe venni, jó megszagolni. Ha este olvasni akarsz, felkapcsolhatod a kis falámpádat – és otthon leszel egy olyan világban, amelyet még érdemes beélni. Ahol érdemes még otthon lenni.

LESÁNTULT A FALOVAD?

Sérült, kicsorbult, hiányos fajátékodat elhozhatod megjavíttatni a Fauna Fajáték-klinikára! (Budapest VII. Klauzál utca 35.). Bemutatótermünkben valamennyi Fauna fajáték és bútorkiegészítő kapható!

Ez a kupon egy alkalommal 50% kedvezményre jogosít a javítás, vagy 10%-ra a vásárlás árából (egyszerre csak egy kupon váltható be).

Fauna Transilvana Kft. Tel + Fax.: +36-1-261-1853 E-mail: faunatrade@t-online.hu; www.faunatrade.hu

KALAND, ÉLMÉNY SZORAKOZÁS
ÉS UTÁNOZHATATLAN HANGULAT

a 10 éves TROPICARIUMBAN!

Félelmetesnek látszó kétméteres **cápák**, simogatható **ráják**, lustán elnyúló **aligátorok**, szabadon repkedő csivitelő kismadarak, játékos **majom**-családok, egzotikus **hüllők**, mesékben látott színpompás édes- és sósvízi **halak** ezrei várnak benneteket különleges trópusi állatkertünkben. Interaktív **játékokkal**, hangos és képes információkkal, **idegenvezetéssel**, 3 órás **gyermekszülinapi** programokkal és hétfégi **meglepetésekkel** kedveskedünk az egész családnak.

Látogassatok el a www.tropicarium.hu weboldalunkra, ahol minderről bővebben olvashattok.

green expo

Lásd zöldben a világot!

Zöld Életmód Kiállítás
2010. március 19-21.
Papp László Budapest Sportaréna

Médiatámogatónk:

Ma & Holnap
www.maesholnap.hu

Társrendezvényünk:

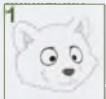
Garden Expo
A KERTMESTER

www.greenexpo.hu

Biztosan álmodoztál már arról, hogy milyen jó lenne olyan jól érteni az állatok nyelvén, mint Doctor Dolittle vagy Ace Ventura. Ha viszont olyan jól akarsz tudni angolul, mint ők, ebben nagy segítségedre lehet a British Council LearnEnglish Kids honlapja, ahol rengeteg állattal kapcsolatos angol nyelvi játékot és feladatot találsz. Így nemcsak a nyelvtudásodat fejlesztheted, hanem az állatok világát is jobban megismerheted!

How do animals cope with winter? Do they migrate, hibernate or adapt?
Match the names of the animals to the pictures.
Then match the animals to their behaviour!

Bear - Arctic fox - Green turtle - Swallow - Frog
Monarch butterfly - Salmon - Squirrel - Red fox - Snake

- a) This bird migrates for a distance of 10,000 kms!
 Birds navigate by the sun, stars and Earth's magnetic field.
- b) This amazing insect spends summer in Canada and flies south to Mexico for the winter.
- c) These fish travel 4,000 kms to have their young.
- d) This animal hibernates in winter in a cave or other snug place.
 During the deep sleep its body temperature is almost freezing.
- e) This marine creature travels from Ascension island to the Brazilian coast to feed.
- f) This animal collects nuts and food to see it through the winter.
- g) This animal grows thicker fur which changes colour according to the season.
- h) Some animals eat different foods in different seasons. This animal eats fruit and insects in spring, summer and autumn but in winter it eats small rodents.
- i) This aquatic creature goes to the bottom of the lake or river to find cold water nad more oxygen during winter.
- j) His reptile usually finds a hole and stays dormant for the winter.

Answers
 1. Arctic fox - g - 2. Bear - d - 3. Red fox - h - 4. Snake - j - 5. Green turtle - e - 6. Salmon - c - 7. Squirrel - f - 8. Frog - i - 9. Monarch butterfly - b - 10. Swallow - a

CSALÁDI AngoloZoo AZ ÁLLATKERTBEN

Havonta egyszer angol nyelvi mesedélelőttel várja a 4-7 éves gyerekeket a British Council és a Budapesti Állatkert.

Angol nyelvű történeteken, dalokon, mondókákon és játékokon keresztül meglevenednek az Állatkert állatai, miközben a gyerekek angolnyelv-tudása szinte észrevétlenül fejlődik. A szülők anyanyelvi tanáruink módszereiből ötleteket meríthetnek az otthoni közös angolozáshoz, és megismerkedhetnek azokkal az ingyenes segédanyagokkal, melyeket brit oktatási szakemberek állítottak össze.

Bővebb információ és jelentkezés a British Council honlapján: www.britishcouncil.hu

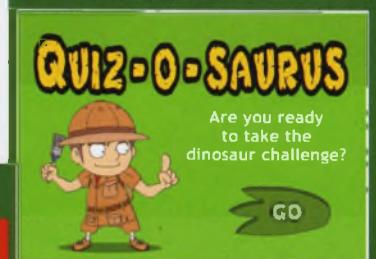
Jaj, ne! Az ABC Állatkert állatai elszabadultak! Segíts az őrnek visszaterelni az állatokat!

Sally mókus télire gyűjt élelmet. Ha jól tudod a harapnivalók angol nevét, biztosan nem marad éhen.

A kertben, az őserdőben, sőt még a sivatagban is élnek rovarok. Látogasd sorra az élőhelyeket és ismerd meg az ott élő rovarfajokat!

Válaszolj tíz kérdésünkre, és bizonyítsd be, hogy dinoszaurusz-szakértő vagy!

Ezeket a játékokat a LearnEnglish Kids honlapon találod meg. <http://learnenglishkids.britishcouncil.org>

Játssz velünk és nyerj!

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

(Ne felejtse el a hátoldalon az adatait kitölteni!)

Ha a következő kérdésekre helyesen válaszolsz, megnyerheted az itt látható játékalatokat valamelyikét. Ha most nem volt szerencséd, megvásárolhatod őket a Budapesti Állatkert ajándékboltjában!

1. Melyik a ma élő legnagyobb erszényes ragadozó?
2. Melyik fecskénknek van a leginkább villás farka?
3. Hogy hívják a máig fennmaradt, őshonos magyar sertésfajtát?
4. Melyik hagymás növény porzójából készül fűszer?
5. Honnan származik a zebra?

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

1.
2.
3.
4.
5.

NEKED VAN MÁR KENGURUD?

1. Hány utód fér el egyszerre az óriáskenguru erszényében?
.....
2. Mikor kacag a leghangosabban a kookaburra?
.....
3. Rokona-e a patkánykenguru a patkánynak?
.....

RAJZOLD LE!

Mit teszel Te magad a környezetod védelméért?
(A rajzot kérjük mellékelni!)
az Albatrossz Gyermekkönyv-Nagykereskedés
ajándékát nyerheted

-
.....
.....

Beküldési határidő: 2010. április 23.

MEGRENDELŐSZELVÉNY

TAKARÍTSON MEG 16%-OT, VAGY AKÁR 20%-OT!

Ha ezen szelvényen igényli a **Vadon** magazint, vagy a **Süni** magazint, akkor 16%-kal, esetleg **20%-kal olcsóbban** juthat lapjaihoz, mintha az újságárusoknál vásárolná meg. Adatait titkosan kezeljük.

A lapo(ka)t kedvezményezettje címére is átirányíthatja.

Lepje meg családtagjait, barátait a **Vadon** és a **Süni** magazin nyújtotta kalandokkal!

Kérem, küldjék a **Süni** magazint egy éven át példányban
(díj: 2010 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a **Vadon** magazint egy éven át példányban
(díj: 2010 Ft/év példányonként, kedvezmény 16%)

Kérem, küldjék a **Süni** és a **Vadon** magazint egy éven át példányban
(díj: 3810 Ft/év példányonként, kedvezmény 20%)

(Az adatokat a szelvény túlsó oldalán kell kitölteni)

NYEREMÉNYJÁTÉK-SZELVÉNY

NYERJ ÁLLATOT MAGADNAK!

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Kedvenc állatom:

ÁLLATKERTI NEVELŐSZÜLŐ LEHETSZ

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Hol vásároltam a Sünit?

előfiztettem

újságárusnál

egyéb helyen

TE MIT TESZEL A TERMÉSZETÉRT?

Nevem:

Címem:

Iskolám neve és címe:

Melyik cikk tetszett a legjobban?

Beküldési határidő: 2010. április 23.

Neked van már kengurud?

Ha nincs, most nyerhetsz egyet!

Ha jól válaszolsz az alábbi kérdésekre, kis szerencsével nevelőszülője lehetsz a képeken látható állatok egyikének.

Haza ugyan nem viheted, de a Budapest Állatkertben meglátogathatod. Kapsz névre szóló, díszes oklevelet, élettrajzi lapot az állat adataival, meghívást évente kétszer az Állatkerti Nevelőszülők Találkozójára, valamint állatkerti nevelőszülő-kártyát, mely 10% kedvezményt biztosít az Állatkerti Ajándékboltban.

1. Hány utód fér el egyszerre az óriáskenguru erszényében?

2. Mikor kacag a leghangosabban a kookaburra?

3. Rokona-e a patkánykenguru a patkánynak?

Ha most nem volt szerencséd, akkor is örökbefogadhatod az Állatkert bármelyik állatát. Az örökbefogadás ajándéknak is kiváló: így bármilyen alkalomra meglepheted barátaidat, rokonaidat egy valódi oroszlánnal vagy elefánttal, de akár lajhárral, pávával, csacsival vagy majommal is (a nevelőszülő és fogadott „gyereke” közti bármilyen hasonlóság csakis a véletlen műve lehet)! Iskolák, ovodák, osztályok, klubok is örökbefogadhatnak. Minden támogatónk neve egy éven keresztül olvasható az Állatkertben elhelyezett tablón és az Alapítvány hon-lapján. Az örökbefogadásról bővebb információkat a www.allatkertialapitvany.hu címen olvashattok, vagy érdeklődjétek a 363-3701-es telefonszámon.

MEGFEJTÉSEK – (NY)EREDMÉNYHIRDETÉS

1. A biodiverzitás az élővilág sokféleségét jelenti.
2. A világ legjobb elefántparkjaként számon tartott intézmény Bali szigetén található (Indonézia).
3. A víz sűrűsége +4 °C fokon a legnagyobb.
4. A legészakibb elterjedésű majomfaj a vörösarcú vagy japán makakó.
5. A zsákállatok planktonszervezetekkel táplálkoznak.

A Fauna Fajátékbolt kérdéseinek megfejtései:

- A fán látható madarak (kerecsensólyom, sárgarigó, kerti rozsdafarkú, füstifecske, gyurgyalg, szalakóta, tövisszűrő gébics, búbosbanka) mindegyike költöző madár
- A tövisszűrő gébics neve onnan származik, hogy a táplálékot (főleg rovarokat) a bokrok töviseire tűzve raktározza.
- A gyurgyalg repülő rovarokkal táplálkozik, különösen kedveli a méheket, darazsakat

“Neked van már gorillád?”-játékának megfejtései

1. A gorilla szinte kizárólag növényevő, gerinctelen állatokat kis mennyiségben fogyaszt.
2. Az újszülött nilusi krokodil kb. 30 cm hosszú.
3. A szíriai barnamedve bundája világosbarna, fahéjszínű.

A Süni 2010/1. számának szerencsés nyertesei:

Az Állatkerti Ajándékbolt ajándékát nyerték:

Bognár Emese (Budapest), *Hazai Tamara* (Dunaharaszti), *Herczog Sára* (Gánt), *Juhász Balázs* (Szolnok), *Kárpáti Emese* (Kaposvár), *Lovász Orsolya* (Nagytarcsa), *Makarenja Annamária* (Budapest), *Molnár Henrik* (Razsály), *Rónai Viola* (Budapest), *Solymosi Máté* (Miskolc)
 Állatkerti nevelőszülők lettek:

Németh Attila Nemere (Érd), *Horváth Anna* (Kisszékely), *Bakonyi Boglárka* (Baracska)

Az Albatrosz Gyermekkönyv-nagykereskedés ajándékát nyerték:

Horváth Anna (Kisszékely), *Ionescu Lea* (Szekszárd), *Kim Levente* (Budapest), *Zlankievicz Anita* (Solt), *Zlinszki Gréta* (Tiszaföldvár)

A Fauna Fajátékbolt költöző madaras fáját nyerte:

Antos Noémi (Budapest), *Cserbik Róbert Ármin* (Dorogháza)

Befizető neve (intézmény esetén a kapcsolattartó neve is):

Levélcíme:

Telefonszáma:

Kedvezményezett neve (ha nem azonos a befizetővel):

Lakcíme:

Dátum: Aláírás:

Köszönjük, hogy előfizetésével munkánkat támogatja!

Előfizetési kérdéseire szívesen válaszolunk a (36-1) 266-5449 telefonszámon.

Kérjük a kupont olvashatóan kitöltve küldje vissza a Süni és Vadon magazinok szerkesztőségének címére: **1242 Budapest, Pf. 455.**

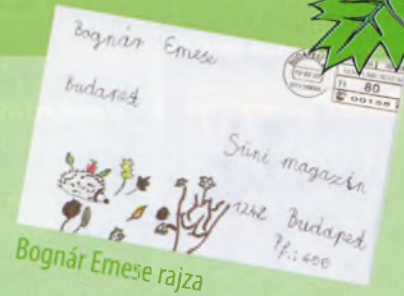
E-mail: szerk@vadon.hu

A magazinokat csak a pártoló tagsági díj beérkezése után tudjuk biztosítani.

A díjak csak belföldi kézbesítésre érvényesek.

Vége a télnek, s míg az első virágok a szirmaikat bontogatják, a bokrok alján, a tó szegélyében szembántóan virítanak az elolvadt hó alól előbukkant hulladékok: nejlonzacskó, műanyag flakon, konzervdoboz. Nem csoda, hogy a rajzaitokon is a szemétygyűjtése a főszerep!

„Ezekkel óvom, ezeket a dolgokat teszem természetem épségéért!” – írta rajzára **Zlankievicz Anita**, aki Solton él, és sokat elárul, hogy a rajzát is újrahasznosított papírra készítette. Még egy fontos dologgal folytatja: „Együtt a gázfüst ellen”. A téli madáretetés és a hulladék helyes kezelése mellett ugyanis a gyalogos közlekedést is fontosnak tartja a felesleges autózás helyett – és a hangsúly az „együtt” szón van: egy fecske nem csinál nyarat!

lése mellett ugyanis a gyalogos közlekedést is fontosnak tartja a felesleges autózás helyett – és a hangsúly az „együtt” szón van: egy fecske nem csinál nyarat!

„A madáretetőn ülő madár széncinege, a berepülő pedig széncinege. A hóban keresztcsőrű áll, mellette verébnymok látszanak”. – írta rajza hátoldalára **Horváth Anna** Kisszékelyről. Azt is elárulta, hogy saját etetőjére a cinegék mellett zöldike is jár a szotylából lakmározni, de a ritka keresztcsőrűhöz még nem volt szerencséje.

Ionescu Lea Szekszárdról küldte szép, színes rajzát, amelyen a szelektív hulladékgyűjtést ábrázolta.

Kim Levente Budapestről a téli madáretetést rajzolta le nekünk. A télnek már vége, de jövőre újra eljön, és akkor ismét segíthetünk a kis énekeseknek!

A hulladékgyűjtést rajzolta le **Zlinszki Gréta**, tiszaföldvári leánya is: rajzából megtudhatjuk, hogy náluk az egész család tesz a környezet védelméért!

LogIQs GrafIQs

A logIQs grafIQs körök feladatainak megoldását a fejlesztésben, és a tehetséggyógyításban használjuk. Nemcsak a térlátást,

térbeli gondolkodást fejlesztik, de a logikus gondolkodásra, a matematikai gondolkodásra, a memóriára, a koncentrációképesre, a problémamegoldásra, és a döntéshozatalra is jó hatással vannak. Továbbiakat a „LogIQs GrafIQs” körökről a www.logikus.5mp.eu honlapról tudhatsz meg!

Kígyó nemcsak a kosár körül, hanem a kosárban is van. A méreganyagai értékesek lehetnek a gyógyszeripar, illetve a kozmetikai ipar számára. Szeretnénk tudni, hány kígyó van a kosárban.

Azt tudjuk, hogy a kosárba nem fér bele tíz kígyó. A kígyóbüvölő furulyájának hangjára kiemelkedik a kígyók fele a kosárból. Ha a sankát (indiai fúvós hangszer; kagylókürt) fújjuk meg, akkor a kígyók harmada emelkedik ki a kosárból. Ha a shehnájt (oboaszerű indiai fúvós hangszer) fújjuk meg, akkor a kobraikon kívül minden kígyó kiemelkedik – ebből a kosárból öt kígyó. Hány kobra van a kosárban? Ha megfújjuk a fuvalát, arra minden kígyó felágaskodik. Hány emelkedik ki a kosárból a fuvala hangjára?

Készítette: Báli Péter

Majomház című rejtélyünk megfejtései:

Kérdések:	Megoldások:
Ki hintázik az autóabroncsban?	Majom Andor (a majompapa)
Ki fogja két lábbal az eseményt?	Majom Kató (a majommama)
Ki ül a faágon?	Majom Lajos (nagyapó)
Ki van a legközelebb a földhöz?	Majom Barna
Kinek a kezében van banán?	Majom Jóska
Hány öccse van Majom Marinak?	Nincs öccse
Hány bátyja van Majom Daninak?	Három
A legkisebbtől a legnagyobbig sorold fel a testvéreket!	Majom Mari, Dani, Jóska, Barna, és a legnagyobb Pali

KÍGYÓGYYSZER

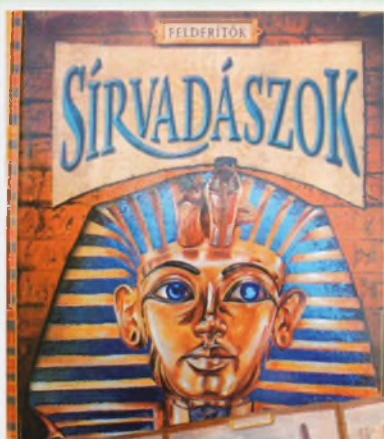

Még nem tudod, mit kérj Húsvétra? Egy szép és tartalmas könyvvel nem jársz rosszul, legyen abban mese vagy tudomány!

Könyvajánló

Varázkönyvek az Eastone Kiadótól

Felfedezőútra mennél a dzsungelbe, a tenger mélyére szállnál le, vagy kutatnál a piramisok évezredek óta őrzött titkait? Vagy egyszerűen csak szeretnél játékosan megtanulni angolul? Itt a lehetőség! Az Eastone Books könyveit megvásárolhatod a nagyobb könyvesboltokban, webáruházakban. Tekints bele a térbeli varázkönyvekbe a www.eastonebooks.com weboldalon!

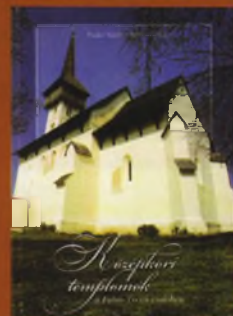
Európa fái

A fákkal az a helyzet, hogy nagyok és állandóak. Mindig ott ácsorognak körülöttünk mozdulatlanul, vagy épp egész erdőt borítanak fölénk. Inkább a környezet részeinek tűnnek, mint a környezetben élő lénynek. Biztosan ezért van az, hogy alig-alig tudjuk a nevüket. A Kossuth Kiadó határozókönyve óriási segítséget nyújthat azoknak, akik szeretnék

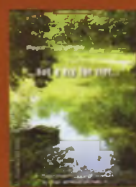
tegezőviszonyba kerülni velük. 1500 Európában élő fafaj leírását tartalmazza a kötet, gyönyörű, részletes ábrákkal szemléltetve az egyes fajok jellegzetességeit. Tavasztól ősziig nem csak útítárs, hanem túravezető lehet ez a könyv.

Két könyv a Túr vidékéről

Az itt bemutatott két könyv azért különösen kedves számunkra, mert olyanoktól kaptuk ajándékba, akik a Süni magazinnak jó barátai. Az egyik kötet meséket tartalmaz: nem a megszokott gyerekmeséket, sárkányokról vagy beszélő állatokról, hanem inkább nagyobbaknak szóló történeteket, hétköznapi

emberekről, akik valamiért mégsem hétköznapiak. A másik könyv gyönyörű képes album a Felső-Tisza-vidék középkori templomairól: aki nem ismeri e tájat, annak azért érdemes lapozgatnia, aki pedig ott él, annak azért...

SZIVÁRVÁNYHÍD

Nagy Bandó András harmadik verseskötete ez a saját rajzaival illusztrált könyv. Első, nagyobbik harmada gyermekverseket tartalmaz, a második ötsoros limerick sora egy-egy keresztnévről, a záró harmad pedig felnőtteknek szól. A kötetet az ABC-vers nyitja, mely egy most megjelenő tankönyv nyitóversévé lett.

A TÁLTOSSÁ LETT KISCSIKÓ

Hatalmas karriert futott be ez a mai történet. Mai, ugyanakkor múltidéző, és a csikó életén keresztül sok mindent megtudhatunk a nagyszülők gyermekkoráról, a hajdani falusi életről, sok szép (részint mai, színes, részint múltbeli, megsárgult) fotóval, rajzzal. A ló több millió éves története is beleíródott a mesébe. A lórajongó gyerekek kedvenc könyvét 28 vers teszi gazdagabbá.

A KISKALÁCSAI KIRÁLYSÁG

Hétestés mese került az olvasók kezébe a kötet megjelenésekor. Minden estére 25-30 percnyi blokkal. Bence és Luca, az ikerpár az ötödik születésnapjára készül, miközben a mesében hét estén át folynak az előkészületek. Babáik, játékkalataik válnak a mese főhőseivé. Pár hónap alatt hihetetlen népszerűvé lett a mese, melyet gyakran Micimackóhoz hasonlítgatnak, nem érdemtelenül. Nagy Bandó a folytatásán dolgozik, és közben bábjáték is készült belőle.

Egy nap képekben

EGY KISGORILLA CSEPEREDÉSE

Írta: Szabon Márta,
fotó: Bagosi Zoltán

A Budapesti Állatkert kisgorillája január 5-én született. Anyja a család legfiatalabb nőténye, a 8 éves N'Yaounda, aki példásan neveli. A csapat ezüsthátú vezérhímje, Goló is féltőn vigyázza, nehogy a rakoncátlan ifjoncok, Ebobó vagy Iringa megjesszék a picit. Hogy hogyan telik egy két hónapos gorillacsöppség hétköznapja, arról meséljenek a képek!

A kicsi még rengeteget alszik: ölben, hason és együtt a mamával is.

Akár ébren van, akár alszik anyja kényelmes tenyere és karja tartja, abba kapaszkodva a kicsi a legnagyobb biztonságban érzi magát. Akkor is így tartja a nőtény, ha sétálni indulnak, sőt akkor is, ha másznak egy kicsit.

A szoptatás mellett jut idő egy kis tisztálkodásra, sőt babusgatásra is. Meg egy kis elmélkedésre, hiszen a gorillakölykök nagyon hosszú időn át csak figyelnek, tanulnak, játszanak, hogy elsajátítsák a viselkedés szabályait. Jut itt idő mindenre, hisz anya és kölyke nyugodt harmóniában élnek, és messze van még az önálló pillanata.

AUSZTRÁLIA a Ligetben

Az elmúlt év második felében a látogatóknak feltűnhetett, hogy nagy a sürgésforgás az épület táján. Később egy tábla is kikerült: Ausztrália-ház lesz a Kós-Madárházból! De miért éppen Ausztrália?

Az egyik vitrinben láthatod annak a hajónak a makettjét is, amellyel Cook kapitány egykor elérte Ausztráliát

A világ állatkertjei tele vannak Dél-Amerika, Délkelet-Ázsia és más földrészek élővilágát felsorakoztató épületekkel, külön az ötödik kontinens faunáját bemutató kiállítás azonban alig akad. Pedig az Ausztráliában honos emlősfajok 83%-a, a halak és rovarok 90%-a, valamint a kétélűek 93%-a sehol másutt nem él, leszámítva persze az állatkerteket.

Erdélyi ház, ausztrál állatok

Amikor 1907 és 12 között újjáépítették fővárosunk állatkertjét,

a kor fiatal, ám már akkor is híres építésze, *Kós Károly* kapta meg a feladatot, hogy tervezzen olyan Madárházat, amelynek hetedhét országban nincsen párja. A tervezőasztalon később egy nagyszabású, zsindeyes, erdélyi templomra hajazó épület tervei születtek meg.

Ahogy peregték az évtizedek, változtak az állattartási szokások is. Többször változtattak a ház belső elrendezésén, illetve megszüntették a külső röpdéket. Ám szerencsére az épület jellege megmaradt. Ma is érdemes rácsodálkozni a festett bevilágító-ablakokra, fatornyocskákra, időtálló, faragott faszerkezetekre is.

Ausztrál éjszaka: mássz fel a jellegzetes monolitsziklát mintázó domb tetejére, és figyeld a patkánykenguruk ugránczozását!

Sárkányok és papagájok

A Budapesti Állatkert új kiállításán egyfelől egy papagájos park elevenedik meg, olyan fajokkal, mint például a pompás tollú királypapagáj, a kárminvörös pennant és társaik.

Velük szemben hüllőfajok kerültek bemutatásra. Terjedelmes terráriumban laknak a szakállas agámák. Náluk a nőstények a természetben a viszonylag csapadékosabb időszakban kezdenek hozzá a tojásrakáshoz, a talaj nedvességtartalmát ilyenkor a nyelvükkel ellenőrzik.

Itt élnek a „minisárkányok”, a galléros gyíkok is. Toroklebenyük a védekezést szolgálja. Ha a gyíkot megtámadják, kifeszíti, hogy a feje sokkal nagyobbak tűnjék, mint amekkora valójában. A félelmetes „átalakuláson” átesett gyíktól a ragadozó egy pillanatra meg-

A galléros gyík (fent) és a szakállas agáma (balra) egyaránt azzal igyekezik elriasztani támadóját, hogy a torkán lévő bőrfüggelégeket mutatgatja, s így nagyobbak látszik. A szakállas agámák nagy csapatát figyelve tanúja lehetsz a rangsorban elfoglalt helyekért folyó versengésnek

hökken; ez az idő elég arra, hogy a galléros gyík két lábra állva elszaladjon, mint egy parányi dinoszaurusz.

Ott repül a kismadár!

Fel a fejjel, ha a kupolaterembe érsz! A színes bevilágító-ablakokon pompás ábrázolásokat láthatsz, egy nagy röpdében pedig Ausztrália egyik legismertebb, legjellegzetesebb madara, a kacagójancsi, vagy más néven kookaburra lakik. Jellegzetes hangja messzire elhallatszik. A városokban is gyakran megtelepszik, és előszeretettel halássza ki az aranyhalakat a dísztavakból. Ez persze

nem is csoda, hiszen a nálunk is élő jégmadárral tart atyafiságot!

Időzz el a vitrinek előtt is! Ha megnézed a kiállított tárgyakat és figyelmesen elolvasod a magyarázó szövegeket, sokat megtudhatsz az ausztrál vagy éppen az új-guineai népek életéről, s egyúttal Cook kapitánnyal együtt felfedezheted újra Ausztráliát. Jobbra egy kisebb terembe lépve a kontinens természetvédelmével ismerkedhetsz meg. Itt akár interaktív játékokkal is kipróbálhatod a tudásodat.

Ami nálunk kalitkában lakik, a Föld másik felén a parkban röpdös

Sötétség fényes nappal

Az ausztrál éjszaka sok csodát rejt. Ezekből kapunk ízelítőt, ha belépünk a mesterségesen elsötétített nagycsarnokba. Fejünk felett óriás repülőkutya lógnak, s ha szerencsénk van, a cukormókusok siklásában is gyönyörködhetünk. Ők nem tudnak úgy repülni, mint a denevérek, ám a végtagjaik között feszülő hártya segítségével nagyon ügyesen vitorláznak fáról fára.

Érdeemes nézni a talajszintet is, ahol apró kenguruk ugrálnak,

Az egyik nagy röpdé egy nagyvárosi parkot mutat be. A papagájok és egyéb madarak ugyanolyan természetességgel szállnak rá a szemétkosárra vagy a letámasztott kerékpárra, mint odahaza, Ausztráliában

mégpedig a természetben már nagyon-nagyon ritka ecsetfarkú patkánykenguruk. Ők a természetben mára egykori elterjedési területüknek csupán 1%-án fordulnak elő! E kicsi kenguru az ember által betelepített kutyák, macskák, rókák étlapján szerepel, és ezért került közel a kipusztuláshoz.

hated. Érdeemes megjegyezni, hogy a díszmadárként tartott pintyek javarésze Ausztráliából származik. Ez leginkább annak köszönhető, hogy az ott élő madarak egy része remekül alkalmazkodott a szélsőséges időjárási viszonyokhoz.

Trópusi tollasbál

Az alkonyati zónából aztán átlépünk a trópusok világába. Buja növényzet között pintyek származnak, több fajukat is felfedez-

Az ausztrál élővilág mellett az őslakosok kultúrájából is ízelítőt nyújt a kiállítás. Láthatsz faragott vadászjeleket és díszes bumerángot!

VAJON AZ EGY AZ SOK?

HA SZERETI AZ ÁLLATOKAT, AJÁNLIJA FEL ADÓJA 1%-ÁT
A FŐVÁROSI ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT SZÁMÁRA.

ADÓSZÁM: 15490658-2-42

**BUDAPESTI
ÁLLATKERT**

SZÁZ LEVÉL a természetből

– Általános iskolás nyaraimat a család felvidéki, erdőszéli, tóparti nyaralójában töltöttem, ahol lenyűgözve *Gerald Durrell* könyvei által, én is mindenféle állatok után bóklásztam. A réteken saját készítésű lepkehálóval (egy elaggott tollasütő volt a keret) „vadásztam”. Volt ebihalas tavam, és az ágyam fölött – nyári szerzeményként – évekig unkákat unkoztak, majd folyami rákok tengették egyhangú napjaikat. (Ekkor még nem tudtam, hogy vannak védett állatok is...)

Egy közeli jóbarát és egy távoli nagybácsi

– Gimnazista koromban szinte véletlenül ismerkedtem meg valakivel, akinek volt egy valódi üvegháza, ahol trópusi növények zöldelltek, sárgálltak és vöröslöttek. *Lovas Katalin*, aki egyébként a Süni-ben akkoriban „BotAnika leveleit” is írta, éveken át csepegtette a növényteni érdekességeket a fejembe, anélkül, hogy feltűnt volna: ez is tanulás. Az eredmény

Hogyan lettem a Süni szerzője?

Barta István neve bizonyára minden Süni-olvasó számára ismerős, hiszen az elmúlt év végén épp századszor ragadott tollat (vagyis inkább billentyűzetet), hogy – általában saját fotóival illusztrálva – meséljen érdekes növényekről, távoli és közeli tájakról, és kedvet csináljon kiránduláshoz, kertészkedéshez vagy éppen kísérletezéshez.

egy hatásában máig is meghatározó barátság, a trópusi növények életre szóló szeretete, és még valami: vágy a távoli, úgynevezett egzotikus tájak megismerésére.

Mindegyiket köszönöm neki!

Itt kell megemlíteni egy másik nagyon fontos eseményt. Épp 18 éves koromban, Karácsonykor a fa alatt egy hatalmas, sárga papírdobozt találtam. Nem volt becsomagolva, úgy festett, mint ami most jött a pincéből. Benne pedig egy – akkor, és azóta is – felmérhetetlenül gazdag fotóskészlet, optikákkal, vakukkal, állványokkal. és egy kicsi, de mindenre alkalmas mikro-makro tárgyfotólaborral. Mint a mesében: távoli nagybácsim küldte a dobozt, aki világegyetében szeretett fotózni, de úgy érezte, már nem fogja tudni kihasználni a gyűjteményt. Bár édesapám gépével korábban is fotóztam, ekkor kerültem bele abba a bűvkörbe, ami sok-sok fotóst tart fogva. Ekkor kezdtem megérteni a fény, a blende, az érzékenység, a mélység-élesség, a kompozíció összetett kompromisszumaként kialakuló kép összefüggéseit.

Utazás a trópusokra

– A következő mérföldköre egy ötjegyű szám volt írva. Még 20 éves sem voltam, amikor (*Hofi Géza* után szabadon) „hála Istennek és egy-két embernek” felültem a repülőre, amely Malajziáig repített. Hat héten át sorra jártuk a kerteket, parkokat, ültetvényeket hegyen és tenger-

A sárkányfa alatt, Dél-Afrikában

„Ha általános iskolás koromban megkérdezi valaki, hogy mi szeretnék lenni, ha majd felnövök, biztosan azt válaszolom, hogy állatgyűjtő, aki állatkereteknek gyűjt vadállatokat. A gimnázium végén azonban már inkább szerettem volna egy botanikus kert számára növényeket gyűjteni az esőerdőben. (Ez a – csak most, utólag kimondott – vágyam aztán teljesült is.)”

Hajónonccsal Tüzföldön (Chile), a kipusztult óriásmadár, a moa csontjával Új-Zélandon, Bálnacsigolyával Fokföldön (Dél-Afrika), hátizsakkal a Chirripo 3800 méteres hegyoldalában (Costa Rica) és kiselefantot etetve Nepálban – néhány az emlékezetes barangolásokról...

Ekkora gyíkot láttam!

(Komodói varánusszal Indonéziában)

„Egy-egy utazás után mindig ösz-szegyültek a barátok, ismerősök, hogy egy-két órára átengedjék magukat egy távoli táj vonzásának, fényképeket nézzenek a leakasztott képek helyén a falon, megkóstolják az ismeretlen vagy szokatlan ízeket, érezzék a friss fűszerek – vagy éppen italok – zamatát vagy belekóstoljanak a madárlátta, de mégis valódi trópusi gyümölcsökbe.”

parton. A természet trópusi szépségének, gazdagságának látványa és az emberek kíváncsi közvetlensége megbabonázott. Hazafelé Londonban az átszállásnál a vámos azután zavart el pultjától, miután a hátizsákomból előkerülő második gyanús nejlonszákra kapta azt a választ, hogy „orchideák, a maláj állami egyetem ajándékai”. Pesten a hitetlenkedő kolléga 50 filmesdobozkát pakoltatott ki maga elé – és tényleg mind-egyikben diafilm volt... Malajziából még két fontos dolgot hoztam: az utazás szeretetét és az ismeretterjesztés vágyát.

Annyira szerencsésnek éreztem magam, hogy láthattam egy távoli csodaszép világot, hogy legszíve-

sebben mindenkinek háromnapos vetítést tartottam volna élményeimről. Aztán megtanultam, hogy hogyan is kell egy bemutatót ösz-szeállítani, megszerkeszteni. Azóta is akárhányszor elrepültem a távoli tájak felé, mindig ott volt a kopott táskában a féltve őrzött úti-társ – a fényképezőgép.

Száz cikk a Süniiben

– Két évvel később jött a következő utazás: Venezuela, és még valami; az első komolyabb útleírás a Vadonban. Ekkortól számítódik a Sünihez fűződő szorosabb kapcsolatom is. 2001 óta szinte nem volt olyan lapszám, amelyben BotAnika, BarangoLó vagy valamelyik társuk tollát ne én fogtam volna a háttérben. Az egyre gyarapodó – valamennyi földrészt érintő – útjaim képei és történetei mellett sok cikk született hazai kirándulóhelyekről, védett vagy „csak” szépséges növényekről. Tavaly télen ünnepeltem a centenáriumi, 100. cikket a magazin hasábjain. Az eredményt saját magatok is megíthetitek!

Ma már a 25 éves Süni mindig kíváncsi szemén és zöld

fülén kívül feleségem és három éves kisfiam is elkísér a kirándulásokra, segítenek a felfedezésben, a fotók elkészítésében. Ők a cikkeim első olvasói, sokszor társszerzői is. Velük tervezem a következő célokat belföldön és külföldön, és az ő szemükön keresztül figyelem, hogy melyek az – érintetlenül vagy éppen csak túlélve – mindenütt jelen lévő természet legérdekesebb, legvonzóbb csodái.

Szerző a tájban

„Nem kell feltétlenül messzire utazni: az élővilág sokfélesége a gyerekkoromból jól ismert felvidéki domboldalban is lenyűgöző”

Kedves Kis Sünök és Sündörgők!

Gőzerővel folyik az idei tábor szervezése, a Süni táborba a kisebbeket várjuk (8-12 éves korosztály), a Sündörgő táborba pedig az idősebbeket (13-16 éves korosztály)

A Sündörgő tábor időpontja:

2010. július 15–július 24.

A Süni tábor időpontja:

2010. július 26–augusztus 4.

Helyszín: várhatóan a Börzsöny (még engedélyezési eljárás alatt áll).

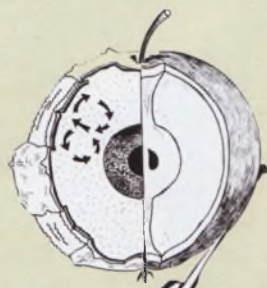
A jelentkezési határidő:

2010. április 22. (a Föld Napja)

A részvétel díja 22 400 Ft+áfa, azaz összesen 28 000 Ft (Testvérpárnak 10% kedvezményt adunk – akkor is, ha a tesó a Sündörgő táborba megy.) Ha részt szeretnél venni az idei táborban (is), akkor töltsd ki az egyesület honlapján található

jelentkezési adatlapot, és küldd el postán (Pangea Egyesület, Süni-tábor, 2600, Vác Ilona u. 3.), vagy e-mailben az alábbi címre: sunitabor@gmail.com Ne késlekedj, nehogy lemaradj! Ha először jönnél táborba, hívd a barátodat is, hogy már a tábor első napjaiban is legyenek ismerős arcok!

Részletes információk a Pangea Egyesület honlapján: www.pangea.hu

SUMI (BREUER LÁSZLÓ) EMLÉKVERSENY

„...Most megérintem varázspálcámmal a Földet, s képzeletben lekicsinyítem akkorára, mint egy alma. Az első, ami a szemünkbe fog tűnni, az, hogy a héja – azaz a Föld kérge – tizedolyan vékony lesz, mint az almának a héja. A földi élet és a Föld vízburka pedig nem több, mint az alma héján a hamvaság...”

(Breuer–Mirtse: A kövek története, avagy: A földanya ékességei)

A GATE Zöld Klub Egyesület a Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesülettel, a Göncöl Szövetséggel, a Szent István Egyetem Természetvédelmi és Tájékológiai Tanszékével és a Magyar Talajtani Társasággal együttműködésben a neves környezeti nevelő, **Breuer László (Sumi)** emlékére, valamint a Fenntarthatóságra nevelés évtizede és a Biológiai Sokféleség Nemzetközi Éve alkalmából versenyt hirdet.

A pályázatot Gyermekek (7 és 12 év közöttiek), Ifjúsági (13 és 18 év közöttiek) és Felnőtt (18 év felettek) kategóriában hirdetjük meg, mindkét esetben Élő és Élettelen Természetudományok kategóriára bontva. Pályázni egyénileg lehet. A pályázók feladata egy szabadon választott természeti képződmény, jelenség vagy folyamat bemutatása közérthető formában, a fentihez hasonló egyszerű és szemléletes módszerek (mindennapi eszközök és hasonlatok) segítségével.

A bemutatót 1-5 perces videó formájában (amelyen a pályázó mutatja be a kiválasztott fogalmat) rögzítve, 2010. április 20-ig kérjük beküldeni a sumipalyazat@gmail.com címre (csatolmányként vagy letölthető óriásfájl formájában) a következő formátumok valamelyikében: .avi, .mpeg, .wmv.

További információ: www.pangea.hu

A pályázatot támogatja Izland, Liechtenstein és Norvégia, az EGT Finanszírozási Mechanizmuson és a Norvég Finanszírozási Mechanizmuson keresztül.

A Caversham Wildlife Park nem a klasszikus állatkert, mégis joggal szerepel állatkerti sorozatomban. Az ausztrál kontinens legendás állatainak majd mindegyike megtalálható, és egy részük meg is érinthető ebben a Perth melletti parkban.

18 éve, első ausztrál utamon, a keleti oldalon jártam már „vadászparkban”. Azóta is arról álmodoztam, hogy újra a kezembe vehessek egy vombatot. Ez itt nem jött össze, bár itt is láttam vombatot:

a Melbourne-inél jóval nagyobb és kevésbé szépet. Viszont itt a koalák voltak testközelben: simogattam, ettettem őket (persze nem pereccel, hanem eukaliptuszlevéllel).

A szerző egy koalával

A Caversham Wildlife Parkot David Thorne és a felesége alapította, még a 80-as évek végén. Akkori, két hektáros területük ma (már új helyen, a Whiteman parkban) 8 hektár. 200 faj több mint 2000 példánya látható a parkban: emlősök, madarak, hüllők. Saját tenyésztésprogramjuk van a tasmán

A hatalmas vombat

Hát ez meg mi? Az ördög!

A páva nem őshonos ausztrál madár, de a parkban éppen jól érzi magát, mint a bennszülött kakadu

Én is éhes vagyok, Mami!

ördög, a koala, a vombat szaporítására (hogy csak a legfontosabbakat említsem), ami nagyon nagy eredmény egy magántulajdonban levő parktól. David aktív tevékenységének köszönhetően nagyon aktívak az állatsere terén.

A parkban az első élmények nem voltak a legbiztatóbbak. A növényzet elég száraz volt, és rengeteg légy szállt rám. Végül viszont mentem a bejárathoz, és vettem egy „hálófátylat”, aminek köszönhetően a kényelemérzetem jelentő-

sen növekedett. A növényzet később sem volt túl dús, de ide az állatok miatt jöttem, és ebből a szempontból a park nagyon érdekesnek bizonyult. Órákat sétáltam a több száz különböző fajú kengu-

ru közt, megnéztem a „Meet the wombat and friends” („Találkozz a vombattal és barátaival”) című showműsort, rám vicsorgott a tasmán ördög, megcsodáltam a jellegzetes madarakat (pl. kookaburra, bagolyfecske), hüllőket. Vannak a parkban dingo, pávák is, valamint „Farm show”, amelyen birkanyírás, lovaglás, tehénfejés a program – utóbbit azonban nem látogattam meg, hiszen inkább a jellegzetes ausztrál állatokat szerettem volna megnézni...

RED KANGAROO
Macropus rufus

In the wild breeding is dependent on no drought, therefore breeding is anytime during the year. Each group is led by a dominant male.

Weight 25-70kg

HÍMESTOJÁS-TARTÓ TYÚKOCSKA

Tojástartóból

ÖKO-KREATÍV rovatunkban otthon található vagy a természetben járva összegyűjthető alapanyagokból készítünk tárgyakat. Szeretnénk megmutatni, hogy néhány egyszerű alapanyagból milyen csodák jöhetnek létre, hogy ajándékokhoz nem kell drága készterméket vagy boltban vásárolt anyagokból készült kézműves műveket választani, és nem utolsósorban ezzel az újrahasznosítás, az újra felhasználás egy módjára is felhívjuk a figyelmet. Lépésről lépésre bemutatjuk néhány tárgy készítését, és ötleteket is adunk más művek elkészítéséhez. Mindent, amit itt láatsz, gyerekek készítettek, a kisebbek is meg tudják csinálni, a nagyobbak pedig valóságos csodákat varázsolhatnak belőlük.

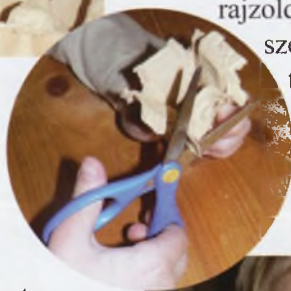
A tojástartó-dobozt kézzel tépd darabokra – óvatosan csináld, mert könnyen szakad! Legjobb, ha olyan tojástartót használsz, amelynek a középső része magasabb a többinél. A hímestojás-tartó tyúkhöz a szélén lévő két mélyedést és a mellettük lévő kiemelkedést tudod legjobban felhasználni. Ollóval igazítsd ki a formát.

Temperával vagy vízfestékkel fessd ki fantáziád szerint! Csak arra vigyázz, hogy ne nedvesítsd meg

túlságosan. Hagyd megszáradni.

Mindkét oldalán piros papírból vágj ki egy kb. 2x4 cm-es téglalapot, és egy kis háromszöget csőrnek. A téglalapból hajtogass egy kicsi legyezőt, az egyik végét szorítsd össze, a másik végét szépen tárd ki.

A legyezőt dugd bele a kiemelkedő rész csúcán lévő lyukba (ha nincs, akkor ollóval óvatosan szúrj egyet), a csőrt pedig ragaszd fel, és rajzold meg a tyúkocskaszemeit. A mélyedésekbe tegyél néhány szál fűvet. (Február végén mi csak vékony papírcsíkokat tudunk beletenni.)

Tudod-e?

A tojástartó alapja többnyire újrahasznosított papír

Tippek

- A tyúkanyó mellé csinálhatsz csibéket is (ehhez olyan tojástartót használj, amelynek a közepe nem magas), ha sok locsolót vársz.
- Bármilyen állatot tudsz tojástartóból készíteni: pl. nyuszt, kutyát és persze sünit is. Füleket, farkat, szárnyat papírból ragaszthatsz, festéssel tudod kialakítani a szőrzetet, tollazatot.
- Bár most még messze vannak még a téli ünnepek, de a tyúkocská mintájára csinálhatsz Mikulást, akkor nem tojások, hanem apró ajándékok kerülhetnek a puttonyába; vagy készíthetsz angyalkát és karácsonyfát is a kiemelkedő részből.
- Ugyanígy készíthetsz bármilyen más figurát is: hipp-hopp, már kész is vannak az ujjbábok, amelyekkel egész meséket játszhat el.

Ha van kedved, fotózd le az elkészült műveket, és küldd el szerkesztőségünk címére!

1.

1. Keresd meg mind a 15 különbséget a két rajz között!
2. Párosítsd a betűket, a megmaradó hat betűből összeállíthatod a kengurubébi nevét!
3. Keresd meg az Ausztrálián átvezető helyes utat!

3.

2.

Tíz dolog, amit semmiképp **NE** tegyél a PINTYEIDDEL!

Fotó: Kovács Zsolt és Kovács Gyula

A madárbarátok sokat köszönhetnek Ausztráliának: nemcsak a hullámos papagájt és a kakadukat, hanem a legismertebb és legnépszerűbb díszpintyeket is, a közismert és könnyen tartható zebra-pintytől a káprázatosan színpompás, ám igen kényes amandináig.

1. NE tartsd magányosan!

A pintyfélék társas madarak, akik tartós párkapcsolatban, ezenkívül gyakran csoportban is élnek. Igénylik a társaságot, egymagukban tartani őket állatkínzás! Kalitkában két madarat tarts, lehetőleg párt, de ha nem szeretnéd őket szaporítani, lehetnek azonos neműek is. Tágas röpdében több párt is tartatsz, vagy társíthatod őket más fajokkal is.

3. NE etesd egyoldalúan!

A pintyek alaptápláléka a magkeverék, de ez önmagában nem elegendő számukra. A magkeveréken kívül szükségük van fehérjére, ami lehet például keménytojás vagy reszelt sajt, és zöldségre, például salátára, petrezselyemzöldre, tyúkhúrra, almára vagy reszelt sárgarépára, csíráztatott magvakra. A fiókanevelés idején lisztkukaccal is kínálhatod a pintyeket.

4. NE hagyd az ivóvizét megposhadni!

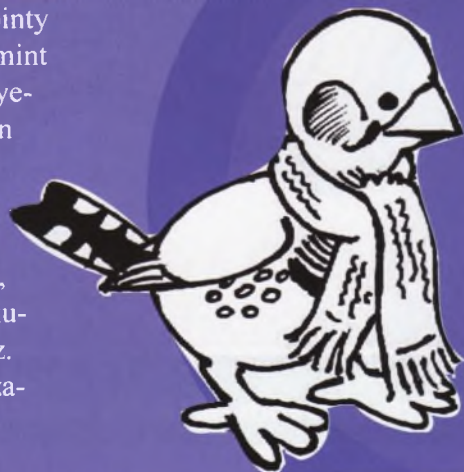
A pintyek sokat csapkodnak a szárnyukkal; ilyenkor a légáramlat felkapja és az ivóvizet tálba sodorja a pehelytollakat, ürülékdarabkákat és egyéb hulladékot. Ezért cseréld naponta, még akkor is, ha tisztának látszik! Az önitató jó megoldás, mert akár több napon át is tisztán marad benne a víz.

5. NE feledkezz meg a szépiáról!

Az ásványi anyagok fontosak, különösen a költés idején. Erre a célra alkalmas a porrá tört tojáshéj vagy a gyári készítmények, a szépiacsont (tintahal meszes váza) csipegetése

2. NE röptesd a szobában!

Ha kiengeded a kalitkából, a pinty egész másképpen viselkedik, mint a papagáj. Az ismeretlen környezettől megriad, kétségbeesetten csapong ide-oda, nekirepülhet az ablaknak, és akár végzetesen is megsérülhet. Kézzel megfogni ritkán engedi magát, ha vissza szeretnéd tenni, hajkurásznod kell, ami stresszt okoz. Ennyit nem ér a látszólagos szabadság!

azonban emellett unaloműző is, és koptatja a csőr szarukávját, megakadályozva a

túlnövését. Ha hiányzik, előfordul, hogy a pintyek egymás tollát csipegetik helyette – ugye, te sem akarsz kopasz madarat?

6. NE helyezd el függőleges kalitkában!

Az olyan kalitka, amelynek a szélessége kisebb, mint a magassága, talán megfelelhet egy papagájnak, de pintyek semmiképpen. Míg ugyanis a papagáj a rácson fel-le mászik, addig az énekesmadarak elsősorban repülni szeretnének, még hozzá nem fel-le, mint a rakéta, hanem ide-oda. A jó pintykalitka tehát tágas, és ne feledd: elég nagy nem lehet!

7. NE kínálja nekik folyamatosan odút!

A költéshez használt odút a kalitkán belül, vagy kívülről az ajtajára akasztva lehet elhelyezni. Némelyik pinty azonban – különösen érvényes ez a közkedvelt zebra-pintyre – hajlamos folyamatosan tojni és költeni, ami kimeríti a szervezetét, veszélyezteti az egészségét. Ezt azzal tudod megakadályozni, hogy a költési időszakon kívül eltávolítod az odút.

8. NE foszd meg a fürdővíztől!

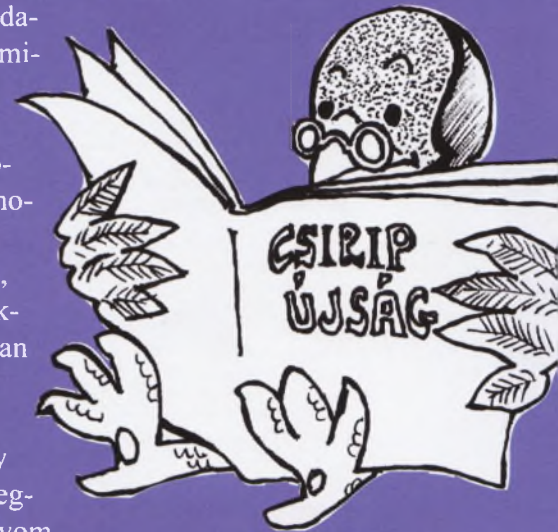
Ezek a madarak többnyire félsivatagos vidékekről származnak, ezért jól viselik a lakás meleg és száraz levegőjét (bár kivételek vannak: a Gould-amandina például a magasabb páratartalmat szereti). Viszont nagyon szeretnek fürdeni, és erre szükségük is van. Ezért a kalitka egyik ajtajára mindenképp akassz madárfürdőt, amelyet szobahőmérsékletű csapvízzel tölts fel.

9. NE tegyél alá újságpapírt!

A pintyek nem tudnak olvasni, és bár nem rágnák szét a papírt, mint a papagáj, az újságpapír a mérgező nyomda-

festék miatt semmiképp nem való kalitkába. A legjobb, ha almazáshoz tisztára mosott folyami homokot használsz, hiszen a madaraknak szükségük van apró kavicsokra, amelyeket lenyelhetnek, hogy segítségükkel megőröljék a zúzógyomrukban a magvakat.

10. NE takard le éjszakára!

Régi szokás a madarak kalitkáját éjszakára letakarni, hogy reggel ne zajongjanak. Csakhogy az énekesmadarak számára éppen ez az időszak a nap fénypontja, amikor dallal köszönhetik az első fénysugarakat: ne vedd el még ezt is egy rab szárnyastól, akinek úgyis olyan kevés jut abból, amiért érdemes madárnak lenni! Ha zavar a hajnali madárdal, inkább ne tarts énekesmadarat...

A Göncöl Alapítvány, a Fővárosi Állat- és Növénykert és a Süni Egyesület kéthavi folyóirata; XXV. évfolyam 2010/2. szám

Kiadja a Göncöl Alapítvány
(2600 Vác, Ilona u. 3.), az IUCN tagja
Felelős kiadó: Kiszél Vilmos,
a Göncöl Alapítvány elnöke

Főszerkesztő: Mirtse Zsuzsa
(+36-20) 772-7975

(mirtsezsuzsa@goncol.hu,
zsuzsa.mirtse@gmail.com,
www.zoldszivarvany.blogspot.com)

Szerkesztő-olvasószerkesztő: Mirtse Áron
(mirtsearon@goncol.hu,
mirtse@t-online.hu)

Tudományos szerkesztő: Kovács Zsolt
(kovacszsolt@goncol.hu)

Munkatárs: Kovács Gyula
(kgy.pan@zpk.hu, kgy.pan@freemail.hu)

Terjesztés, marketing: Tóth Alexandra
(sunivadonmagazin@gmail.com)

Állatkerti szerkesztő: Szabon Márta

Rejtvények: Buzay István
(www.buzaist.blogspot.com)

Szerkesztőségi titkár:
Fuchs Adrienn

(adrienn@goncol.hu, adrienn@vadon.hu)

A szerkesztőség címe: 1134 Budapest, Váci út 63-67.
Levél cím: 1242 Budapest, Pf.: 455. Tel./fax: 266-5449
E-mail: szerk@vadon.hu

Nyomda: Arrabona Print Nyomda

Felelős vezető: Ványik László ügyvezető,
(info@arrabonaprint.hu)

A lap fő támogatói:
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
Nemzeti Kulturális Alap, Miniszterelnöki Hivatal,
Nemzeti Civil Alapprogram,
Szociális és Munkaügyi Minisztérium,
ÖKO-Pannon Kht, Ipoly Erdő Zrt.

Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt.,
a regionális részvénnytársaságok, a Budapesti Hírlap Rt. Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Rt. Levél- és Hírlapüzleti Igazgatósága (LHI).
Belföldi előfizetés: Budapesten az LHI ügyfélszolgálati irodájánál,
a hírlapkezelésitknél, a hírlapelőfizetési irodában
(HELIR – Budapest, Orczy tér 1., levél cím: HELIR 1900 Budapest),
vidéken a postáknál és a kézbesítőknél.
Külföldi előfizetés: a hírlapelőfizetési irodában
(HELIR – Budapest, VIII. Orczy tér 1.,
levél cím: HELIR 1900 Budapest) ISSN: 1585-907x

A Vasúttörténeti Park 2010 évi programjai

Márc. 28.	Tavaszcímő szezonnyitó Mozdony Matiné -A 100 éves vonat bemutatása	Aug. 21-22.	IV. Európai Kerti Vasutak Találkozója
Ápr. 16-17-18.	Budapest Oldtimer Expo	Aug. 27-29.	XXV. Nemzetközi Ásványbörze
Ápr. 25.	Mozdony Matiné -Gőzmozdonyok napja	Szept. 18-19.	X. Közép-Európai Mozdony Grand Prix és VI. Nemzetközi Étkezőkocsi Találkozó
Máj. 23.	Mozdony Matiné -Motorkocsi parádéja	Szept. 26.	Mozdony Matiné -Az 1900-as évek eleje, és az I. és II. Világháború között készült járművek bemutatása
Máj. 30.	Gyermeknap	Okt. 17.	Közlekedési Nap Gyermeknek
Júni. 19. 18:00	Múzeumok Éjszakája	Dec. 3-4.	Télapó Expressz indul a Nyugati pályaudvarról a Vasúttörténeti Parkba
Júni. 27.	Mozdony Matiné -Szigorúan őrzött vonatok: a Kormányzati járművek 10 éves a Magyar Vasúttörténeti Park		
Júli. 11.	-Születésnap rendezvény		
Júli. 25.	Mozdony Matiné -A „boldog békeidők” étkezőkocsijai és gasztronómiája		

A Vasúttörténeti Park a programválogatás jogát fenntartja!

Elérhetőségek:
H: 1142 Budapest, Total út 95.
Telefon: (+36 1) 450-1497

NYITVA TARTÁS
Főszézonban – április 1-től október 31-ig:
keddtől vasárnapig: 10:00–18:00.
Hétfőnként: Zárva

www.vasuttortenetipark.hu

gyermekirodalmi folyóirat könyvtárosoknak, pedagógusoknak, szülőknek

43. Csodaceruza

Megjelent a Csodaceruza legújabb száma!

Bővebb részletekért kattints a
www.csodaceruza.com/honlapra!

Újabb fajokkal bővült a Vadonleső program

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Vadonleső programja tavaly ősszel indult. A sün, az ürge, a mókus, a vakond, a levelibéka, a foltos szalamandra, a szarvasbogár, a csíkos medvelepke és a farkasalmalepke mellett most már a mocsári teknős és az imádkozósáska, valamint három védett növény, a hóvirág, a leánykőöröcsin és a tavaszi hérics előfordulási adatait is rögzítheted a www.vadonleso.hu weboldalon. A honlapon szereplő, immár 14 védett fajra vonatkozó megfigyeléseit bárki megoszthatja másokkal, s egyben gyarapíthatja Magyarország természetvédelmi adatbázisát.

A megújult honlap rendszeresen frissülő hírek rovatával, a korábbi megfigyeléseket bemutató összesített térképpel, illetve újabb természetfotókkal teszi még vonzóbbá a hazai természeti kincsek megismerését.

Kovács Gyula felvételei

Élj úgy, mint az erdő - és az erdő is élni fog!

A fák tudják a titkot.

Annyit vesznek el, amennyire szükségük van.

A vásárló hulladékot is vesz.

Vásárolj annyit és úgy, hogy kevesebb szemét keletkezzék!

A fák nem szemetelnek.

Amit elhullatnak, később újra felhasználják.

**A keletkezett hulladékot gyűjtsd szelektíven,
hogy újra termék, és ne szemét legyen belőle!**

Magyarországon az ÖKO-Pannon Kht. koordinálja az újrahasznosításra kerülő papír 60%-ának, más csomagolási anyagok 90%-ának szelektív összegyűjtését és újrahasznosító üzemekbe történő továbbítását.

100% TERMÉSZET

Tegyen Ön is egy százszor szebb világért!

1% SEGÍTSÉG

Adójának 1%-ával támogassa a Süni Egyesületet!

Az Ön támogatásával a Süni Egyesület az elmúlt évben a következő tevékenységeket végezte:

- változatlan áron és minőségben, újrahasznosított papíron megjelentettük az egyetlen hazai ökológiai gyerekújságot, a Sünit, és a nagymúltú, ismeretterjesztő Vadon magazint;
- folytattuk országos tanulmányi versenyünket;
- pedagógiai segédanyagokat készítettünk.

*Olyan gyerekeket szeretnénk felnevelni,
akik vigyázni tudnak majd a világra.*

Adószámunk: 18630767-2-13

A Süni Egyesület az idén is számít Önre. Adjon 1%-ot, a többiről mi gondoskodunk. Mindazon élőlények nevében, akik csak rajtunk keresztül szólhatnak,

KÖSZÖNJÜK!

9 771585 907008

1 0 0 0 2

